

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Pozvánka na výroční konferenci České geografické společnosti

Vážené členky a členové České geografické společnosti a přátelé geografie,

jak již bylo inzerováno v Informacích ČGS 2/2015, na září letošního roku je naplánována výroční konference naší společnosti. Ta se uskuteční v termínu 5.–7. září 2016 v kampusu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Jejím pořádáním je pověřena jihočeská pobočka ČGS. Motto konference zní „*Geografické myšlení jako aktuální společenská výzva*“.

Vzhledem k širokému zaměření konference doufáme, že se akce zúčastní mnoho tuzemských i zahraničních kolegů, kteří představí jejich výzkumné aktivity pokrývající současnou fyzickou geografii, sociální geografii, regionální geografii, kartografii a další příbuzné disciplíny. Stejně jako v případě předchozích akcí pořádaných pod hlavičkou České geografické společnosti doufáme, že se nám podaří představit a reprezentovat naši disciplínu jako moderní, kritickou, interdisciplinární a především užitečnou a nezastupitelnou.

V současné době je konference ve stádiu posledních příprav. Standardní vložné na konferenci (včetně konferenčních poplatků, společenského večera, vydání sborníku atd.) je stanoveno na 1 800 Kč. Pro studenty je vložné stanoveno na 1 000 Kč. Veškeré platby je však nutno vyřídit *do 31. května 2016*. Po tomto datu a na místě je pak vložné 2 300 Kč.

Pro zájemce jsou předběžně rezervována místa na kolejích Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, takže veškeré akce konané v rámci výroční konference se budou realizovat na jednom místě.

Program výroční konference se bude skládat z tradičních plenárních přednášek, jednání v sekcích, diskuzních stolů a workshopů. Dále bude obohacen o soutěže studentských prací, jednání hlavního výboru ČGS, exkurzi a další. Veškeré informace týkající se konference naleznete na webových stránkách katedry geografie PF JU (www.pf.jcu.cz/structure/departments/kge/) a na webových stránkách České geografické společnosti (www.geography.cz). Registrovat na konferenci se

můžete pomocí tohoto odkazu: http://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kge/konference_cgs_2016/.

Těšíme se na viděnou v Českých Budějovicích.

Stanislav Kraft
předseda organizačního výboru konference

23. střeoevropská geografická konference na půdě Pedagogické fakulty MU

Na začátku října 2015 (8.–9.) proběhl v Brně již 23. ročník střeoevropské geografické konference. Setkání českých a slovenských geografů tradičně probíhá pod regionálním zacílením na střeoevropský prostor již od roku 1993. Pravidelná setkání v Brně a v Nitře jsou v současnosti již ojedinělou možností seznámit se navzájem se širokým přehledem aktivit geografů po obou stranách mladé politické hranice. Přesto letošní ročník byl v několika aspektech výjimečný. Tématem konference byl *Střeoevropský prostor v pohledu současné geografie* a záštitu nad konferencí převzal rektor Masarykovy univerzity doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D. Především ale celá konference byla organizována na počet významné osobnosti „nejen“ české geografie – prof. RNDr. Jaromíra Demka, DrSc., který se v roce 2015 dožil významného jubilea. Prof. Demek se konference osobně zúčastnil, přijal od zástupců českých a slovenských pracovišť mnoho gratulací a poté vystoupil v plenárním zasedání s příspěvkem věnovaným geografickým rizikům. Svými příspěvky v plenárním zasedání na prof. Demka navázali prof. Ira (Geografický časopis v čase a střeoevropskom prostore) a doc. Svatoňová (Analýza vizuální interpretace leteckých a družicových dat). V odpoledním bloku vystoupili postupně geografové v sekcích Krajina jako laboratoř (9 příspěvků), Užitečná geografie (12 příspěvků), Digitální geografická data (5 příspěvků), Geografické vzdělávání (9 příspěvků) a Mladí geografové (5 příspěvků). Součástí programu bylo také plenární zasedání České geografické společnosti, Jihomoravské pobočky, kde byl zvolen nový výbor pobočky na období 2015–2020. Následně program pokračoval až do večerních hodin společnou diskuzí nad různými „nejen“ geografickými tématy.

Doprovodnou částí konference byla také studentská soutěž nazvaná „Geofotografie 2015“, kde účastníci konference vybírali 3 nejhezčí snímky z celkových 9 přihlášených snímků. Nejlépe hodnocený byl nakonec snímek studentky 4. ročníku Bc. Denisy Třešňákové s názvem Norsko 2, pro který hlasovalo 28 účastníků. Dalšími hodnocenými byly snímky rýžová pole Jatiluwih, Bali, Indonésie, (autorka fotografie Mgr. Alžběta Kulísková – 22 hlasů) a snímek Norsko 1 opět od autorky Bc. Denisy Třešňákové (17 hlasů).

Páteční program byl věnovaný odborné exkurzi do nově otevřeného vědeckého centra VIDA! na brněnském výstavišti. Účastníci byli osobně přijati ředitelem

Plenární zasedání, příspěvek doc. Svatoňové. Foto: D. Třešňáková.

centra Mgr. Richterem a manažerkou Dr. Laudátovou, kteří krátce představili vznik a poslání centra. Následovala individuální prohlídka exponátů včetně návštěvy divadla vědy. Touto exkurzí byl ukončen oficiální konferenční program.

Celkově lze konstatovat, že celá konference byla účastníky velice kladně hodnocena. Možnost setkání s prof. Demkem byla pro mnohé velice cenná. Z pohledu organizátorů byla konference velice úspěšná, ve čtvrtek bylo na jednáních přítomno 72 účastníků ze 4 různých zemí (Česko, Slovensko, Polsko a Nepál). Budeme se těšit na setkání příští rok při dalším (již 24. ročníku) v Nitře na půdě Fakulty přírodních věd, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře.

Libor Lněnička

Seminář Venkov 2016

Ve čtvrtek 4. 2. uspořádalo výzkumné centrum Rural již 9. výroční konferenci Venkov, tentokrát s vročením 2016. Letošní konference byla programově zaměřena na zkoumání vývoje a současnosti českého zemědělství, české krajiny a na environmentální, ekonomické a sociální dopady změn v české krajině. Téma je to zcela jednoznačně aktuální, protože na seminář se zaregistrovalo celkem 127 účastníků,

kteřé podobné téma zajímá. Letošní auditorium tvořili zástupci ústředních orgánů státní správy (MZe, MMR, ČSÚ), zástupci krajů, představitelé výzkumných a univerzitních pracovišť z celého Česka a v neposlední řadě aktivní hráči na českém venkově, představitelé MAS, obcí nebo mikroregionů.

Seminář zahájil a všechny účastníky přivítal Radim Perlín, který v rámci úvodního slova připomenul významné hosty minulých jednání a tradice a cíle tohoto setkávání. Právě vzájemná diskuze a výměna poznatků, postupů a zkušeností je jedním z hlavních důvodů pro takové společné setkávání.

Odborný program zahájil Ivan Bičík, který představil vývoj změn ve využití zemědělského půdního fondu v letech 1850–2010 a zdůraznil rozdílné hybné síly pro změny land use a tím i pro stabilitu nebo rozvoj venkova. Jako druhý vystoupil Radim Perlín, který se zaměřil na vývoj podnikatelské struktury na venkově a variabilitu zemědělských podniků. Na jedné straně existuje obrovské množství velmi malých zemědělských podniků, které hospodaří na zanedbatelných a tržně neuplatitelných rozlohách, a na druhé straně existuje v každém ORP několik velmi velkých podnikatelských subjektů v zemědělství, které hospodaří na absolutní většině rozlohy zemědělské půdy.

Ondřej Konečný představil svoje výsledky výzkumu, který publikoval ve své dizertaci. Zaměřil se na sledování regionálních rozdílů v produkci základních zemědělských komodit a chovu dobytka a drůbeže podle okresů Česka. Ve své práci uplatnil velmi přesvědčivé metody a výsledky, které prokázaly význam multifunkcionality a narůstající podíl ekologického zemědělství. Dopolední blok uzavřel Lukáš Kalecký, který se kriticky postavil k významu strategického plánování v Česku a s výhradami hodnotil výsledky velkého projektu zaměřeného na podporu vzniku strategických dokumentů pro ORP. Po tomto příspěvku se rozpoutala nejširší diskuze a celá řada řečníků zdůraznila problém nadbytečné produkce strategických dokumentů pro velmi podobné územní úrovně.

Odpolední blok uvedla senátorka Veronika Vrecionová, místopředsedkyně stálé komise Senátu pro rozvoj venkova. Zaměřila se na hlavní priority rozvoje venkova a na dlouhodobé cíle, které považuje na venkově za klíčové pro budoucnost. Mezi hlavní cíle zařadila problematiku (1) kvality půdy a kvality a dostatku pitné vody pro obyvatele, dále jako hlavní prioritu vymezila (2) nutnost posílení pracovních příležitostí na venkově, považuje za významné trvalé (3) posilování sociálních vazeb v rámci venkovských komunit a tedy zvyšování důvěry a partnerství mezi aktéry rozvoje na venkově a v neposlední řadě je významné (4) dobudování technické a dopravní infrastruktury a případně i sociální infrastruktury v regionech a obcích, kde je stále identifikováno nedostatečné vybavení těmito sítěmi a zařízeními.

Na senátorku Vrecionovou navázal Dušan Rumpořtl, který představil pohled fyzického geografa na strukturu krajiny a na existenci bariér pro migraci velkých zvířat. Právě vytváření bariér a snižování pestrosti krajiny je jedním z velmi

palčivých problémů dneška. K problematice LPIS (*LPIS je geografický informační systém, který je tvořen primárně evidencí využití zemědělské půdy – pozn. red.*) a srovnání údajů LPIS a údajů, které poskytuje katastr nemovitostí, se na příkladu Libereckého kraje vyjádřil Zbyněk Janoušek. Rozdíly v obou evidencích mohou mít celou řadu příčin a především důsledků pro narovnání vlastnických vztahů.

Závěrečný blok vystupujících pak tvořila vystoupení doktorandů pořadatelské katedry, kteří představili rozpracovanost svých doktorských prací a postupy řešení projektů GAUK. Nejprve vystoupila Alžběta Vazačová, která se věnovala významu sociálního a lidského kapitálu pro rozvoj venkova. Anna Čtvrtníčková představila koncepty rozvoje občanské spolupráce a rozvoje cestovního ruchu ve východních Krkonoších. Václav Jaroš se ve velmi působivém příspěvku zabýval dopravní exkluzí jako nového sociálního fenoménu, který se dotýká specifických sociálních skupin a některých periferních regionů, a na příkladu intenzity veřejné dopravy zkoumal význam historických administrativních a jiných hranic. V závěrečném vystoupení pak Kamila Klingorová obrátila pozornost posluchačů k tématu sakralizace krajiny a významu drobných sakrálních památek v celkem pěti venkovských mikroregionech v Česku.

Seminář snad splnil cíle účastníků. Za pořadatele mohu prohlásit, že naše cíle byly více než splněny.

Radim Perlín

12. historickogeografická konference Proměny historické geografie: výzkum a vzdělávání

Dne 27. ledna 2016 se na půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnila každoroční historickogeografická konference pořádaná Výzkumným centrem historické geografie, tedy společným týmem místních geografů a historiků z Historického ústavu Akademie věd. Začátek letošního roku se tak pro zúčastněné nesl v duchu proměn historické geografie ve výzkumu a výuce a přinesl zajímavé a podnětné informace, diskuze a také mnoho inspirace pro další vědeckou či vzdělávací práci.

Po úvodním slově Evy Semotanové a Pavla Chromého bylo prezentováno 14 příspěvků ve 4 jednacích blocích, které byly doplněny výstavou 7 posterů ve zvláštní sekci. První blok vedle úvodního příspěvku o proměnách historické geografie představil práci na historických atlasech českých měst a nové poznatky v historickogeografickém výzkumu turismu a rekreace. Druhý blok byl zaměřen převážně na výzkum krajiny, prezentovány byly příspěvky o krajinných památkových zónách, obnově buquoyské kulturní krajiny a o metodách výzkumu historických cest. Blok pak uzavřel příspěvek o možnostech využití historických

a statistických dat v prostředí GIS. Třetí blok přinesl rozmanité prezentace historickogeografického přístupu ke studiu přírodních rizik, využití historického land use ve vzdělávání a historické perspektivy vývoje prostorové diferenciaci společnosti v Praze a v Česku. Poslední blok pak přinesl poznatky o historickogeografickém vzdělávání z Jihočeské univerzity, České zemědělské univerzity a Univerzity Karlovy.

Každý z příspěvků tak přinesl své jedinečné pojetí zvoleného tématu konference. Návštěvníci byli seznámeni s pestrými škálami témat od lokálnějšího měřeného studia vývoje historické krajiny, přes sociálně prostorovou diferenciaci Česka ve 20. století, až po přístupy k mezioborové spolupráci na školách. Vedle výsledků velkých projektů typu NAKI a možností jejich aplikace ve výuce byly představeny zkušenosti vyučujících, kteří pro svoji praxi využívají metodických i empirických poznatků historické geografie. Konference tak mimo široký záběr oboru poukázala také na výhody propojení historie a geografie ve výzkumu, resp. dějepisu a zeměpisu ve výuce.

Budova Přírodovědecké fakulty poskytla historií a geografii protknuté prostředí, které příjemnou atmosféru konference obohatilo také výstavou o významném českém profesorovi přelomu 19. a 20. století, zakladateli albertovské geografie Václavu Švamberovi. Mnoho současných významných i začínajících geografů a historiků u prezentací i v publiku pak opět poukázalo na širokou oblibu tohoto již tradičního setkání, mezioborového bádání i na světlou budoucnost historické geografie.

David Hána

Brněnský Workshop doktorandek a doktorandů v roce 2015

Dne 18. září 2015 proběhl 10. ročník brněnského Workshopu doktorandek a doktorandů. Workshop se jako obvykle konal v prostoru Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a akce byla uspořádána ve spolupráci Geografického ústavu PřF MU a Ústavu geoniky Akademie věd ČR, v. v. i. Jednalo se již o 5. ročník, který mohl být pořádán ve větším měřítku díky projektu Geoinovace. Téma Workshopu pro rok 2015 neslo název „Vztahy mezi sociálním a materiálním“. Jak plyne z názvu, prvořadým cílem tohoto ročníku bylo umožnit představení různých výzkumných nápadů, které se snaží skloubit společenskou (případně kulturní nebo mezilidskou) problematiku s problematikou materiálních (případně fyzických nebo přírodních) aspektů dnešního světa.

Workshop započal v 10.00 hodin úvodními slovy ředitele Geografického ústavu PřF MU prof. RNDr. Petra Dobrovolného, CSc., po kterých následovala úvodní plenární přednáška, na níž byla jako přednášející pozvána Mgr. Barbora Vacková, Ph.D. z Ústavu populačních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy

univerzity. Přednáška vycházela z výzkumného projektu zaměřeného na bydlení lidí, kteří žijí samostatně ve vlastní domácnosti. V přednášce byl představen prostorově sociálně-vědní přístup, skrze nějž lze uchopit vztahy lidí a materiálních předmětů, kterými jsou vybaveny domácnosti. Typickým příkladem předmětu, na nějž přednáška upozorňovala, byla postel a různé variace jejího prostorového užívání různými lidmi v různých domácnostech. Jednalo se tedy o přednášku pro rámec české geografie značně inovativní, neboť se zaměřovala spíše na otázku privátního prostoru než veřejného.

Následující program workshopu bylo jednání v jednotlivých sekcích. Sekcí bylo celkem sedm a mnohé se zaměřovaly na fenomény, u nichž je důležitá problematika prolínajících se oblastí sociality a materiality. Celkem bylo v sekcích představeno 21 příspěvků, a to nejen od příspěvateľů z geografických pracovišť, ale také například ze sociologických nebo pedagogického. Čas dopoledního bloku byl vyhrazen pro tři paralelní sekce. Jednalo se o geoinformaticky laděnou sekci „GIS: technologie se sociálním vlivem“, v níž byly představeny tyto příspěvky: *Pocitové mapy ve výzkumu vlivu životního prostředí na veřejné zdraví* od Jiřího Pánka a kol., *Veřejnost jako nástroj interpretace starých map* od Daniela Vrbíka a *Otevřená data, jejich prostorové analýzy a potenciál pro společnost* od Lukáše Hermana. Druhou byla sekce s pedagogickou tematikou, jejíž název zněl „Nové prostory vzdělávání“. V ní bylo možno zaslechnout příspěvek *Stabilita sítě kapacit základních škol v Česku v čase a prostoru* od Marie Kusovské a Ludka Šídla, dále příspěvek *Vyučování jako prostor v žákovském učení?* od Petra Sucháčka a konečně *Využití problémové metody v geografickém vzdělávání* od Aleny Rýparové a Vladimíra Herbera. Třetí dopolední sekce nesla název „Sociální a materiální v zemědělské krajině“. Zde Zbyněk Janoušek představil prezentaci s názvem *Ztráty zemědělské půdy v Česku po roce 1990: hot spots a hybné síly*, Michal Navrátil pohovořil na téma *Samozásobitelské zemědělství na venkově: funkce a význam* a Gustav Novotný prezentoval příspěvek *Geografické souvislosti pěstování bavlny v Uzbekistánu*.

Odpolední čas posléze nabídl čtyři sekce. V první řadě šlo o sekci s názvem „Doprava: rozpory a příležitosti“, v níž se objevily tři příspěvky tematicky blízké geografii dopravy: *Sociální exkluze a její dopravní podmíněnost – dopravní exkluze* od Václava Jaroše, *Autobusové jízdní řády jako alternativní zdroj dat o dojížděci do zaměstnání a škol* od Jiřího Dujky a *Úpadek Letiště Václava Havla – blíží se konec ČSA?* od Lukáše Báči. Druhá sekce byla pojmenována „Politický prostor jako fyzický i myšlený“ a zde bylo možné slyšet příspěvek *Česko-moravská hranice – fyzická i myšlená* od Petra Marka, *Percepce konfliktu na Ukrajině* od Maroše Višňovského a *Materialita uvnitř mediálního zprostředkování jednoho afrického konfliktu* od Pavla Doboše. Téma další odpolední sekce bylo „Konflikt o veřejný prostor“. Šimon Fiala tu uvedl příspěvek *Cyklističtí lobbyisté a vynalézání politiky v pozdně moderní době*, Veronika Zuskáčová příspěvek *Letisko – od fascinácie k rutine, od bezmiestia k domovu: (Auto)Etnografický experiment „udomácnenia sa“ na letisku* a třetí příspěvek

Úvodní plenární přednáška. Foto: J. Dujka.

od Marie Zlámalové se jmenoval *Náměstí spolu hovoří*. Konečně poslední sekci byly „Sociální a materiální změny v českém ekonomickém prostoru“, kde byla představena prezentace *Prostorové změny textilního a oděvního průmyslu v období ekonomické transformace po roce 1989* od Štěpánky Brabcové, Irena Honsnejmanová a Ondřej Šerý uvedli příspěvek *Tam v Karviné: zmenšující se město* a nakonec Michal Šindelář prezentoval *Studii česko-rakouského pohraničí*.

U každého příspěvku v každé sekci byl vymezen i dostatečný prostor pro diskuzi, která mnohdy nabídla autorům a autorkám nové postřehy o jejich vlastních tématech. Po ukončení oficiálního programu workshopu diskuze pokračovala při neformálním programu v restauračním zařízení. Výstupem z workshopu bude již pátým rokem recenzovaný sborník příspěvků, kam se někteří prezentující autoři a autorky rozhodli přispět. V této době je sborník v přípravě. Další autoři či autorky se oproti tomu rozhodli publikovat své texty, o nichž hovořili na workshopu, v časopise *Moravian Geographical Reports*, jenž měl na workshopu své zástupce, kteří krátce promluvili o publikačních možnostech v tomto časopise. Uplynulý ročník workshopu tedy proběhl úspěšně a lze jen doufat, že ročníky následující na úspěch dále navážou. Ročník 2016, jehož tématem bude „Prostorová spravedlnost“, se již připravuje. Více informací na: <http://workshop.geogr.muni.cz/>.

Pavel Doboš

21. kartografická konference

První zářijový týden (3.–4. 9. 2015) proběhla v Lednici 21. kartografická konference, kterou spolupořádaly kartografické společnosti České a Slovenské republiky. Akce se konala jen týden po 27. mezinárodní kartografické konferenci, která se stejně jako její československá varianta koná jednou za dva roky, proto se nabízí srovnání obou akcí, což je prakticky nadlidský úkol.

V Lednici se sešlo 129 zástupců univerzit, firem, státních orgánů i nezávislých kartografů. Program zahájily workshopy již 2. 9., na které navázalo neformální setkání již přítomných účastníků. Během dvou programových dní mohli účastníci slyšet 49 referátů rozdělených do osmi tematických bloků. Jako doprovodný program bylo možné shlédnout 15 posterů, výstavu historických map, 39 obrázků ze soutěže dětské kresby (Soutěž dětské mapy Barbary Petchenik) či závěrečné práce studentů tří českých univerzit. V rámci společenského večera pak organizátoři vytvořili 3D mapu České republiky tvořenou z 1 746 korkových špuntů od vína. Tato část společenského večera probíhala symbolicky ve vinném sklípku v Rakvicích a to za doprovodu místní cimbálové kapely.

Obdobné příspěvky pokryly prakticky všechna témata současného kartografického výzkumu, a to od designu mapy, přes řadu využití tematické kartografie a národních atlasů, otázky standardizace a problematiku map na internetu až po toponyma, pocitové mapy či vizualizace historických glóbů. Výrazná pozornost se věnovala také studiu uživatelských aspektů tvorby map, využívání dat z eye-trackingu či dálkový průzkum Země v kartografii. Program nebyl pochopitelně tak obsáhlý, jak tomu bylo na mezinárodní kartografické konferenci v Rio de Janeiru, ale zároveň nabízel dostatečnou diverzitu, že si tam každý našel své téma.

V rámci konference proběhla také „poslední“ schůze Kartografické společnosti ČR. Poslední schůze to byla proto, že si na ní členové společnosti odhlasovali změnu názvu na „Česká kartografická společnost, z. s.“. Tento název bude pak v anglickém ekvivalentu používán jako „Czech Cartographic Society“. Mimo změnu názvu, vázanou především na nutnou re-registraci kvůli novému občanskému zákoníku, udělila společnost čestné členství doc. Ing. Jiřímu Šimovi, CSc.

22. kartografická konference se bude konat za dva roky opět na začátku září v Liberci. Do té doby vám přejeme mnoho kartografických úspěchů a radosti z pěkných a kvalitních map. Jak pravil prof. Georg Gartner, bývalý prezident světové kartografické asociace, „It is OK to be a cartographer“.

Jiří Pánek

Konference GIS Esri v ČR

V Kongresovém centru Praha se 4. a 5. listopadu 2015 sešlo více než 850 odborníků na geoinformační technologie, aby se účastnili každoroční Konference GIS Esri v ČR.

Slavnostního zahájení 24. ročníku se již tradičně ujal Ing. Petr Seidl, CSc., který během svého vystoupení předal ocenění za nasazení a komplexní využívání GIS technologií Generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (HZS ČR). V hlavním bloku vystoupili plk. Ing. Luděk Prudil s přednáškou věnovanou GIS v HZS, Mgr. Zdeněk Venera, Ph.D., ředitel České geologické služby, který hovořil o výzkumu v Antarktidě, a doc. Ing. Jan Kolář, CSc., který dopolední blok zakončil přednáškou o dálkovém průzkumu těles sluneční soustavy. V odpolední sekci vystoupil host z Esri David Watkins a následoval novinkami nabitý technologický blok. Středeční odpoledne bylo věnováno zejména tématům e-Governmentu a správě inženýrských sítí.

Začátek druhého dne patřil nejen dalším příspěvkům z oblasti veřejné správy, ale také rastrovému GIS a možnostem využití GIS ve zdravotnictví. Populární byly technické workshopy, na kterých se posluchači hlouběji seznámili s vybranými součástmi systému ArcGIS. Letos se jednalo o nástroj pro tvorbu webových aplikací Web AppBuilder for ArcGIS, geoportálové prostředí ArcGIS Open Data a již tradiční „Tipy a triky pro desktopové aplikace“. Pro návštěvníky z oboru vzdělávání byl uspořádán specializovaný workshop „ArcGIS v prostředí škol a univerzit – příprava na praxi“, na kterém se mimo jiné probíralo, i co by měli dnešní absolventi geoinformatických oborů pro své uplatnění v profesním životě umět.

Vedle toho bylo na výběr mnoho uživatelských přednášek, které svým zaměřením sahaly od ochrany přírody přes urbanismus a správu systémů až po antropologii a archeologii.

Správnou konferenci netvoří jen přednášky, a tak na návštěvníky čekaly i doprovodné výstavy a soutěže. O tom, jak GIS používají vojenští kartografové, jak pomáhá při koordinaci výjezdů k požárům (i jiným mimořádným událostem) a jak se s jeho pomocí monitoruje stav vozovek, se návštěvníci dozvěděli před Kongresovým centrem, kde na ně čekala vozidla Armády ČR, Hasičského záchranného sboru a společnosti VARS BRNO a. s.

Zájem vzbudily také velkoformátové mapy velikosti 2,5×4 metry, které byly vystaveny v konferenčním foyer. Jednalo se o *Základní mapu HZS ČR, Mapu dílčích povodí České republiky* (Zeměměřický úřad a Povodí Vltavy) a ukázkou map *MGCP – Multinational Geospatial Co-Production Program* (Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad).

Na několika počítačích a na velkoplošné dotykové obrazovce byly k vyzkoušení zajímavé internetové GIS aplikace. Patřily mezi ně například aplikace Zeměměřického úřadu „Analýzy výškopisu“ a „Jména světa“, aplikace jednotlivých měst, „Geologické zajímavosti České republiky“ či „Geografický informační systém tradiční

Konferenci navštívilo přes 850 účastníků. Foto: ARCDATA PRAHA.

Velkoformátová mapa: Základní mapa HZS ČR. Foto: ARCDATA PRAHA.

lidové kultury“. Informační brožura s podrobným popisem všech zúčastněných aplikací je k dispozici na webové stránce konference.

Tamtéž jsou rovněž zveřejněny postery ze soutěžní přehlídky, které se účastnilo na 40 projektů. Z nich odborná porota vybrala tři nejlepší práce a cenu publika zvolili svým hlasováním sami návštěvníci konference.

Vedle toho se všichni mohli zúčastnit soutěže v určování družicových snímků – návštěvníci měli za úkol uhádnout, kterých sedm lokalit z celého světa je na nich zachyceno. Správných odpovědí se letos sešlo nejvíc za celou historii konference a z nich byl nakonec vylosován výherce, který získal knihu od National Geographic.

Po konferenci byly na webových stránkách akce zveřejněny přednášky, a to v několika podobách. Sborník konference obsahuje abstrakty či rozšířené verze některých přednášek včetně obrazových příloh, k prohlédnutí jsou prezentace samotné (ve formátu PDF) a na YouTube kanálu ARCDATA PRAHA je k dispozici záznam vybraných přednáškových bloků.

Další ročník Konference GIS Esri v ČR se bude konat 2. a 3. listopadu 2016.

Stránky konference naleznete na webu ARCDATA PRAHA: www.arcdata.cz.

Facebookové stránky s galerií fotografií: facebook.com/KonferenceGISEsri.

YouTube kanál ARCDATA PRAHA: youtube.com/user/ArcdataPrahaTV.

Jan Souček

Konference Mapování | GIS | Rozvojové země vol. 3 – reportáž

V pátek 16. října se v Olomouci konal třetí ročník konference, která si klade za cíl prezentovat využití kartografie a geografických informačních systémů v rozvojových zemích či v rozvoji obecně (může se tedy jednat i o rozvojové projekty například v České republice). Konference se účastnili akademičtí pracovníci i zástupci veřejné správy a neziskovek, ale primárně cílí na studenty různých oborů. Hlavní myšlenkou je nabídnout fórum, kde by se studenti mohli seznámit se zajímavými projekty především z praxe, popřípadě si poslechnout výsledky výzkumů svých spolužáků. Letos se do Olomouce sjelo celkem 139 posluchačů a tím vytvořili účastnický rekord a zároveň nasadili vysokou laťku pro další ročníky.

Z původně ohlášeného programu nakonec vypadl jediný zahraniční host, Mgr. Ivan Minčík, který měl prezentovat projekt GIS.lab, což je škálovatelná cloud GIS infrastruktura, která je nasaditelná například ve výuce či při řešení humanitárních krizí. Prvním přednášejícím byl RNDr. Miroslav Kubásek, Ph.D. z Masarykovy univerzity v Brně, který představil posluchačům aplikaci ZmapujTo, což je nástroj pro nahlášení problémů ve Vašem okolí či podnětů na zlepšení. Podněty jsou automaticky přiřazovány (na základě jejich geografické příslušnosti)

Dr. Pánek představil první výstupy z projektu PocityMapy.cz. Foto: M. Palová.

a zasílány místním samosprávám. První verze ZmapujTo.cz vznikla v květnu 2012 jako ekologický projekt s cílem bojovat proti nelegálním skládkám odpadu v České republice a přispět tak k řešení této problematiky. Projekt se zaměřil na občany, kterým se nelíbí černé skládky v jejich městech, vesnicích nebo v přírodě a chtějí se skládkami něco udělat. V březnu 2014 autoři spustili druhou verzi ZmapujTo.cz, která je vylepšením verze první. Cíl projektu bojovat proti nelegálním skládkám odpadu v České republice a zaangažovat občany, zůstal stejný. Nová verze však obsahuje několik novinek jako je možnost hlásit nejen černé skládky, ale i celou řadu možných problémů, na které v přírodě či ve městech narazíte.

Druhým prezentujícím byla Mgr. Kateřina Rudincová, Ph.D. z Technické univerzity v Liberci s příspěvkem „Percepce subsaharské Afriky v českých médiích“. Cílem této přednášky bylo představit průběžné výsledky výzkumu, který analyzuje vybraná česká média a jejich zpravodajství o regionu Subsaharské Afriky. K těmto analýzám používá mimo jiné i mapy, na kterých vizualizuje hlavní stereotypy a míru reprezentace jednotlivých zemí v českých médiích. Po spíše společenskovědním výzkumu následoval další, u kterého si málo přednášejících asi dokázalo představit, jak může být GIS či mapy využity. Se svoji prezentací vystoupili doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. z domácí Univerzity Palackého v Olomouci a PhDr. RNDr. Jan D. Bláha, Ph.D. z Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Jejich vystoupení popisovalo „Zkušenosti s mapováním na

Papui-Nové Guinei“, což byl prakticky kulturně-antropologický výzkum s použitím mapování a později i zpracování výsledků v GIS. Přednášku na podobné téma poté prezentovali také na Konferenci GIS Esri v Praze.

Jako poslední prezentoval výsledky svého výzkumu Mgr. Jiří Pánek, Ph.D., opět z domácí Univerzity Palackého v Olomouci. Jeho výzkum se zaměřuje na „Pocitové mapy v místním rozhodovacím procesu“. Pocitové mapy jsou koncept, který k nám přichází ze zahraničí a v českém prostředí jsou využívány teprve krátkou dobu. Mapy mají obrovskou moc prezentovat prostorové informace v srozumitelné a široce akceptovatelné formě. Mentální mapování a mentální mapa jsou koncepty, které hrají důležitou roli především v prvních fázích tvorby prostorových představ a informací o našem okolí. Pocitové mapy přináší možnost aktivně zapojit občany do sběru informací, ale i názorů na lokalitu, ve které bydlí. Nápad vychází z konceptu GeoParticipace – pojem, který popisuje využití prostorových nástrojů v zapojení občanů do rozhodovacího procesu, který se jich týká. Nejčastěji se jedná o rozhodování o prostoru, který je veřejný, ale může se také jednat o sdílení informací či pocitů o okolí, ve kterém žijí.

Konference byla podpořena z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a v rámci Evropského roku pro rozvoj a proběhla pod záštitou České geografické společnosti, České asociace pro geoinformace a Kartografické společnosti ČR.

Jiří Pánek

Cyklus seminářů Otisky kamenné historie: péče o krajinu a dědictví v praxi

Drobné památky jako součást kulturního dědictví a otázky jejich významu, možnosti údržby a využití jsou již tradičně středem pozornosti odborné i laické veřejnosti. Z pohledu praktické realizace péče o památky se tématu věnuje cyklus seminářů Otisky kamenné historie, který již od roku 2014 na různých místech Česka organizuje Omnium, z. s. Semináře nejsou pouze zdrojem informací o projektech záchrany, údržby a využití drobných i významnějších objektů sakrálního či světského charakteru, ale slouží také jako přehledka místních iniciativ fungujících často na bázi občanských sdružení nebo aktivit místních komunit v různých částech Česka.

V rámci cyklu Otisky kamenné historie proběhlo již celkem pět seminářů a další jsou plánovány na rok 2016. Společným cílem všech setkání je „vysvětlit a zdůraznit mimořádnou důležitost mnohdy zapomenutých památek pro paměť národa. Zároveň ale i zprostředkovat zkušenosti, přístupy při dokumentaci a digitalizaci i postupy vedoucí k obnově těchto památek“ (www.omniumos.cz). Semináře se věnují problematice obnovy a zachování fyzické podoby a hodnot významných,

přesto někdy opomíjených, kulturních prvků v české venkovské i městské krajině. Semináře se skládají vždy z 10 až 15 zvaných příspěvků představujících výsledky probíhajících či již ukončených projektů a aktivit v této oblasti.

Mezi prezentujícími na uplynulých seminářích vystoupil například zástupce Spolku Gryspek (www.gryspek.cz), který se věnuje obnově kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Téma obnovy sakrálních památek reprezentovala také iniciativa za oživení poutní tradice a zvýšení obecného povědomí o poutní cestě do Hájků u Prahy (www.poutnicestahajek.cz). Mezi mnohými podobně zaměřenými se obnově a údržbě hřbitovů věnoval příspěvek zástupkyně Správy pražských hřbitovů, která představila projekt Adopce významných hrobů, jehož cílem je vytvářet síť dárců podporujících obnovu a péči o umělecky i kulturně-historicky významné hroby. Na drobné památky ve volné krajině se zaměřil příspěvek představující projekt Identifikace drobné sakrální architektury Zlínského kraje, který přispívá mj. k obnově konkrétních památek a jejich využití pro prezentaci regionu a cestovní ruch (Krajský úřad Zlínského kraje; www.kr-zlinsky.cz). Méně tradiční přístupy k oživení památek a krajiny reprezentoval projekt studentů ateliéru Socha a prostor ZČU v Plzni (www.fdu.zcu.cz/cz/351-socha-a-prostor), kteří rozmístili v opuštěných kostelech Plzeňského kraje 15 sochařských instalací. Upozornili tak na ohrožené památky, a pro některé z nich tak pomohli také získat finance na opravu. Další netradiční projekt prezentoval zástupce spolku Sonosféra, z. s., který na příkladu již realizovaného projektu „zvukové krajiny“ v prostoru památníku v Lidicích (www.rozezneni.cz) představil možnosti využití moderních technologií pro interaktivní prezentaci různých (nejen) historických míst.

Společným rysem příspěvků je důraz nejen na problematiku obnovy objektů zájmu jednotlivých prezentujících, ale také na společenský a kulturní význam dědictví. Semináře tak přispívají k potřebnému zamýšlení se nad otázkami identifikace, významů, role, obnovy a správy místního dědictví a k probíhající veřejné diskuzi o těchto otázkách. Cyklus seminářů je zároveň představením širokého spektra místních iniciativ usilujících o obnovu a údržbu symbolických míst, a poskytuje tak inspiraci a příklady „dobré praxe“ pro ty, kteří o podobných činnostech uvažují. S využitím prezentací konkrétních projektů se daří nenásilnou formou překlenout často uměle vytvářené a vnímané bariéry mezi odbornou a laickou praxí.

Hlavním organizátorem cyklu seminářů je Omnium, z. s. (www.omniumos.cz). Spolek s podtitulem „Pro život kostelů Broumovska“ založil v roce 2011 Ing. Jakub Děd jako iniciativu na záchranu broumovské skupiny kostelů, unikátního souboru památek českého baroka. Postupně se zaměření sdružení rozšířilo o další aktivity týkající se ochrany a využívání památek obecněji. Spolek se „věnuje vytváření podmínek pro získávání finančních nebo materiálových prostředků v oblasti záchrany a obnovy zničených, ohrožených nebo nevyužívaných kulturně-architektonických památek“ a organizuje řadu vzdělávacích seminářů, konferencí, workshopů

a výstav pro studenty, laickou i odbornou veřejnost (www.omniumos.cz). Kromě představeného cyklu seminářů pořádá spolek také setkání a výstavy v rámci cyklů Monumenta VIVA a Proměny historické architektury venkova. Taktéž nově iniciovalo založení Asociace pro podporu památek, z. s. s cílem vytvořit „zastřešující (...) organizaci reprezentující celé spektrum příznivců a ochránců kulturního dědictví České republiky“ (www.omniumos.cz), která bude poskytovat podporu dílčím iniciativám a stane se základem pro společné vystupování, prezentaci i jednání se státními institucemi. Spolek Omnium se nadále mimo jiné věnuje samotné obnově ohrožených nebo nevyužívaných památek a realizuje řadu vlastních projektů rekonstrukce drobných památek i větších objektů.

V roce 2016 se pod patronací spolku Omnium opět uskuteční řada akcí zajímavých i pro geografickou veřejnost. V rámci cyklu seminářů Otisky kamenné historie proběhne nejbližší setkání 28. dubna 2016 v Praze. Dále je možné se účastnit konference „Historie a budoucnost lázeňství“ (probíhající 21.–22. dubna 2016 v Mariánských Lázních) nebo výstavy o broumovské skupině kostelů, která bude zahájena 19. března 2016 v Galerii Truhlárna v Kokoříně. Veškerý program včetně obsahu již uplynulých seminářů a akcí je zpřístupněn na webových stránkách www.omniumos.cz. Samostatné zprávy z některých již proběhlých seminářů byly též publikovány na stránkách internetového časopisu Klaudyán (www.klaudyán.cz).

Magdalena Kašková, Zdeněk Kučera

Mezinárodní konference o přírodních katastrofách

V termínu 9.–12. srpna 2015 proběhla v Praze na Přírodovědecké fakultě UK mezinárodní konference s tematikou přírodních katastrof. Přesněji řečeno se jednalo o 13. International Symposium on Geo-disaster Reduction, které bylo pořádáno v rámci pravidelných každoročních setkání mezinárodní asociace „International Consortium on Geo-disaster Reduction (ICGdR)“. Tato asociace byla původně asijskou záležitostí a teprve před 2 lety rozšířila své působení celosvětově. Poslední z tzv. „asijských“ konferencí se konala v r. 2013 v Kathmandu a první skutečně celosvětová akce proběhla loni v Los Angeles. A právě na této akci jsme kandidovali jako poradatelská instituce pro r. 2015. Naše kandidatura uspěla s vizí rozšířit působnost nově (celosvětově) konstituovaného ICGdR do Evropy.

Účastníci přijeli celkem z 25 zemí světa a evropské státy patřily skutečně k nejvíce zastoupeným (např. Francie, Velké Británie, Německo, Itálie, Portugalsko, Polsko, Řecko, Maďarsko, Slovinsko, Rumunsko), i když z hlediska absolutního počtu účastníků byla největší návštěvnost z Asie (zejména díky Japonsku, Číně a Taiwanu). Další asijské státy jako Irán, Nepál či Indonésie byly zastoupeny

spíše jednotlivci. Nechyběli ani účastníci z USA, Nového Zélandu či Jihoafrické republiky.

Z hlediska tematického jsme při organizaci dodrželi tradiční strukturu sekcí, které byly v minulosti pořádány, a to se zaměřením na: zemětřesení, sesuvy, sopečnou činnost; nicméně rozšířili jsme podstatně tematické rozpětí konference o sekce: Social resilience to disasters, Hydrometeorological extremes, Remote sensing to disaster reduction a Historical disasters. Tímto se rovněž podařilo vnést trochu geografického přístupu k chápání přírodních ohrožení a rizik, tedy komplexnost. Zejména sekce o využití dálkového průzkumu se dobře uchytila v tom smyslu, že se do ICGdR následně přihlásily další instituce, jež zde v budoucnu mohou vytvořit svoji platformu pro mezinárodní spolupráci.

Hlavním impulzem pro rozšíření tematického záběru byla skutečnost, že ICGdR začala v loňském roce vydávat svůj vlastní časopis *Geoenvironmental Disasters* (<http://www.geoenvironmental-disasters.com/>), který má nepoměrně širší obsahový rámec, než dosavadní „tradiční“ tematika našich konferencí. Obohatili jsme proto tematicky naši výroční konferenci, neboť tato je nejlepší propagací nově vzniklého časopisu (vychází v režimu open access journal). Je potřeba si uvědomit, že konkurence mezi zahraničními časopisy, jež se věnují tematice přírodních ohrožení a rizik či přírodním katastrofám, je dnes již poměrně velká, včetně újeji tematicky zaměřených periodik (např. čas. *Landslides*). V rámci konference jsme uspořádali rovněž jednání se zástupci nakladatelství Springer, kde se diskutovalo zapojení našeho časopisu do různých databází (Scopus a Web of Science).

Program konference byl doplněn exkurzí, kterou pro nás pořádal dr. Jan Klimeš z Ústavu Struktury a Mechaniky Hornin AVČR. Vedla do severozápadních Čech. Účastníkům se velmi líbila oblast Hřenska, a to jak z hlediska krajinářského, tak i z hlediska sanací skalních řícení v pískovcových skalách.

Poslední den konference proběhlo také jednání u kulatého stolu (tzv. Round Table), kde se rozhodlo o přípravě klíčového dokumentu, kterým by se do budoucna ICGdR oficiálně etablovalo na mezinárodní scéně, tedy vůči UNESCO, ISDR (International Strategy for Disaster Reduction) apod. Tento dokument, který zatím pracovně nazýváme „Pražská iniciativa“ je momentálně v přípravě.

Vít Vilímek

6. ročník mezinárodní konference

Cities After Transition: 25 Years of Urban Change

Ve dnech 23.–26. září 2015 se na pražském Albertově konal již šestý ročník mezinárodní konference výzkumné sítě *Cities After Transition* (CAT), jež sdružuje urbánní geografy a sociology, architektky a další akademiky zabývající se urbánní

problematikou v postkomunistických a postsocialistických zemích. Akce pořádaná výzkumným týmem Urbánní a regionální laboratoře z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje a kolegy a kolegyněmi z brněnské Masarykovy Univerzity se uskutečnila pod institucionální záštitou sekce Geografie, Přírodovědecké fakulty UK v Praze, Masarykovy Univerzity a České geografické společnosti. Úvodní slovo tak kromě „duchovního otce“ CAT Michaela Gentileho pronesli také zástupci pořádajícího pracoviště doc. Martin Ouředníček, doc. Dagmar Džúrová a prezident České geografické společnosti prof. Bohumír Janský.

Téma CATference vycházelo ze symbolického místa konání události – dějiště počátku Sametové revoluce v roce 1989 na Albertově. Konference tak dala příležitost zhodnotit více než 25 let trvající období vývoje měst v zemích na východ od Železné opony. Program prvního dne konference byl zakončen panelovou sekcí sponzorovanou časopisem *International Journal of Urban and Regional Research*. Sekce tematicky spjatá s tématem konference a nazvaná *Comparative Urbanism and Post-socialism: experiences and perspectives* přinesla podnětné úvahy o přejímání západních teoretických konceptů postsocialistickou urbánní geografii, podobnosti a rozdílnosti problémů, jimž se výzkum měst v těchto částech světa věnuje. Inspirativní příspěvky pozvaných hostů Slavomíry Ferenčuhové, Michaela Gentileho a Jennifer Robinson vyvolaly živou debatu, jež po skončení akce dále pokračovala v kuloárech. Videozáznam příspěvků hlavních řečníků i následné diskuze si mohou zájemci poslechnout na www.ijurr.org.

Mezi nejatraktivnější témata patřily sekce věnované diskuzi teoretických konceptů a jejich relevanci pro postsocialistická města. Na konferenci zazněla také řada zajímavých příspěvků seznamujících s výsledky kvantitativně i kvalitativně orientovaných empirických výzkumů či diskutujících otázky spojené s výukou urbánní geografie postsocialistických zemí. Vědecký program konference byl doprovázen přátelskou atmosférou a zapálenými debatami účastníků také během přestávek a výletů, jichž bylo během konference zajištěno hned několik. V průběhu druhého dne konference proběhly čtyři paralelní exkurze po pražských čtvrtích tak, jak je neznají ani mnozí místní. Průvodce ze sociálního podniku Pragulic provedl účastníky skrytými zákoutími Malé Strany a Hradčan a podělil se o zajímavosti z jejich historie i z vlastní zkušenosti člověka bez domova. Petr Ryska, zakladatel a průvodce projektu Praha neznámá, představil pražské Holešovice jako čtvrt s industriální historií i moderní tváří. Architektka Veronika Kastlová seznámila účastníky exkurze s ikonami moderní architektury v Praze. Exkurze byla stylově zakončena sklenkou sektu na střeše Tančícího domu s výhledem na panorama města. Exkurze Blanky Nyklové a Ireny Boumové ze Sociologického ústavu Akademie věd na Lužiny poodhalila nejen historii jednoho z největších pražských sídlišť, ale i neočekávané genderové důsledky výstavby a symboliku a funkci umění ve veřejném prostoru sídliště. Kromě toho se účastníci konference ve volných chvílích mohli také dozvědět více o historickém vývoji Prahy na

Prof. Jennifer Robinson z University College London během příspěvku *Thinking cities through elsewhere; Starting theoretical conversations from anywhere*. Foto: D. Fialová.

dvoujazyčné výstavě *Novodobá historie Prahy očima geografa* v předšálí Geografické knihovny.

Po skončení jednání v sekcích byla pro zhruba padesátku zájemců zorganizována také exkurze do vzdálenějšího regionu Česka – Severních Čech. Červenou nití výjezdu bylo postsocialistické dědictví v místní krajině. Přesně čtyřicet let po přesunu z původního místa navštívili účastníci exkurze kostel v Mostě, jehož přemístění lze chápat nejen jako zachování kulturního dědictví, ale především jako výkladní skříň technologického pokroku socialistické společnosti. Druhý den exkurze byl věnován přednášce starosty Horního Jiřetína Vladimíra Buřta, zasazujícího se o zachování těžebních limitů a ukončení destrukce severočeské krajiny. Výklad v kulisách poddolované krajiny a zámku Jezeří vyvolal v účastnících nejen nevěřící reakce, ale i řadu otázek; zajímavou diskuzi ukončila až nepřízeň počasí. Po obědě se účastníci exkurze vydali na uhelné safari pořádané těžebními společnostmi Severní energetická, a. s. a Vršanská uhelná, a. s. Rekultivační trasa, jejíž součástí byly zastávky v areálu Benedikt, na mosteckém Hipodromu či na vyhlídkové terase lomu Vršany, pak umožnila účastníkům pohlédnout na problematiku severočeských hnědouhelných dolů z opačného úhlu pohledu zastánců těžby.

Celkem se pražské CATference zúčastnila více než stovka zkušených i začínajících akademiků z dvaadvaceti zemí. Věříme, že konference byla pro všechny

zúčastněné nejen zdrojem vědecké inspirace, ale i příjemnou společenskou příležitostí pro navázání kontaktů a možnou budoucí spolupráci. Další setkání členů sítě Cities After Transition proběhne v roce 2017 v ukrajinském Kyjevě. Pořadatelům přejeme hodně zdaru při organizaci!

Ivana Přidalová

Kongres EUGEO v Budapešti

Ve dnech 30. 8.–2. 9. 2015 letošního horkého léta se v Budapešti konal pod heslem „Konvergence a divergence geografie v Evropě“ 5. kongres sdružení evropských geografických společností EUGEO. Zúčastnilo se ho kolem 500 evropských geografů z většiny členských zemí. Česká geografie zde byla zastoupena několika desítkami geografů, což je vzhledem ke geografické blízkosti celkem pochopitelné. Potěšitelné je, že do Budapešti přijela řada mladých českých geografů, neboť kde jinde lze získat mezinárodní zkušenosti a cenné kontakty, než na konferencích nevyžadujících složitou a drahou dopravu do místa jejich konání. Nejmladší generaci zastupovala mj. Karolína Fenclová, která přijela prezentovat aktivity organizace mladých českých geografů EGEA.

Slavnostní zahájení proběhlo v pondělí 31. srpna 2015 v reprezentativní historické budově sídla Maďarské akademie věd na levém břehu Dunaje – v Pešti. Do této části města se účastníci přesunuli pak ještě jednou, 1. září 2015 večer, konkrétně na slavnostní večeři v restauraci a kavárně Gerbeaud, která byla založena a beze změny funguje na témže místě už od r. 1858. Celý odborný program kongresu se konal v prostorách Univerzity Loránda Eötvöse. Je to nejstarší univerzita v Budapešti. Pro nás může být zajímavá skutečnost, že byla původně založena v r. 1635 v Trnavě na dnešním Slovensku, a do Budapešti se přestěhovala až v r. 1777. V tamním moderním kampusu na levém břehu Dunaje, jižně od Gellértova vrchu, probíhaly plenární přednášky, jednání v sekcích a diskuze. Témata plenárních přednášek, určených pro všechny účastníky kongresu, odrážela to, čím dnešní evropská geografie žije. Např. Eleonore Kofman z Univerzity Middlesex měla přednášku o mobilitě obvatel a migracích v Evropě. Nelze tedy říci, že by téma migrací, které právě letos rezonuje v evropských sdělovacích prostředcích, bylo pro geography tak nové nebo dokonce překvapivé.

V úterý 1. září 2015 v univerzitním kampusu proběhlo také valné shromáždění sdružení EUGEO. Zasedání řídil prezident EUGEO prof. Henk Ottens z Holandska, Českou geografickou společnost reprezentoval autor tohoto článku. Byly na něm projednány organizační a finanční otázky a do sdružení byly přijaty dvě nové členské země: Bulharsko a Chorvatsko (Česko je členem od r. 2007). Představitelé Polské geografické společnosti projevíli přání uspořádat odborný seminář ke

Zahájení kongresu. Foto: T. Siwek.

Uprchlíci tábořící před nádražím Keleti. Foto: T. Siwek.

100. výročí vzniku společnosti v r. 2018. Příhodnější by byl kongres, ale kongresy EUGEO se bohužel konají jen v lichých letech. Valného shromáždění se bohužel nezúčastnili představitelé největších evropských zemí: Francie (ti již tradičně), ale tentokrát i Velké Británie – zřejmě se nenašla dostatečně kvalitní náhrada za bývalou členku výboru EUGEO a ředitelku Královské geografické společnosti Ritu Gardner. K neaktivnějším členům sdružení patří dlouhodobě Italové, představitelé Beneluxu a některých skandinávských zemí. V Budapešti byli viditelní i domácí Maďaři.

Kongres byl jako obvykle také příležitostí pro jeho účastníky seznámit se s místem konání, tzn. v tomto případě s maďarským hlavním městem, které je metropolí mnohem větší a výstavnější, než by se na základě velikosti Maďarska dalo čekat. Je vidět, že to je hlavní město kdysi mnohem většího státu – obdobně jako např. Vídeň. Ti, kdo tam přijeli vlakem, měli navíc možnost vidět na vlastní oči stovky a možná i tisíce migrantů z Blízkého východu, kteří kočovali před budapeštským Východním nádražím (Keleti). Dovnitř je nepouštěly mimořádně posílené pořádkové jednotky. Právě v den, ve kterém kongres končil, bylo dokonce vypravování vlaků z tohoto nádraží dočasně pozastaveno, takže někteří účastníci měli s návratem domů problémy. Bylo to však zajímavé propojení praktických důsledků teoretických konceptů na téma migrace.

Příští kongres EUGEO se bude konat v r. 2017 v Bruselu a doufejme, že proběhne v klidnější mezinárodní atmosféře.

Tadeusz Siwek

The 16th International Conference of Historical Geographers

Ve dnech 5. až 10. července 2015 se v Londýně konalo již 16. zasedání International Conference of Historical Geographers (ICHG, viz též: <http://www.ichg2015.org/>). Mezinárodní konference historických geografů přímo navazuje na tradici předcházejících setkání britských a kanadských historických geografů, z nichž první se konalo roku 1975 v Kanadě. Následující konference se pod označením CUKANZUS (akronym ze zkratk názvů Kanady, Spojeného království, Austrálie, Nového Zélandu a Spojených států amerických) uskutečnily ve Velké Británii, Kanadě a USA. Protože se však ve stále větší míře účastnili těchto konferencí i delegáti z dalších, zejména evropských zemí, nazvali organizátoři setkání v Baton Rouge (USA) v roce 1986 Šestou mezinárodní konferencí historických geografů. Od tohoto setkání se uvedené konference konaly pod novým označením každé tři roky v různých částech světa. Poslední z řady konferencí tak znamenala i určitý návrat ke kořenům, když se v roce 40. výročí od založení ICHG konala v jedné ze zemí, jejíž zástupci stáli přímo u zrodu těchto pravidelných zasedání.

Vybraní zástupci „středoevropské“ historické geografie na 16. ICHG v Londýně. Zleva: Markéta Šantrůčková (Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.), Zdeněk Kučera (Univerzita Karlova v Praze), Juraj Majo (Univerzita Komenského v Bratislave), Magdalena Kašková (Univerzita Karlova v Praze), Michal Semian (Univerzita Karlova v Praze), Pavel Chromý (Univerzita Karlova v Praze), Andreas Dix (Universität Bamberg). Foto: D. Fialová.

Hostitelství uplynulé konference se ujala Královská geografická společnost (s Institutem britských geografů), resp. Royal Geographical Society (with the Institute of British Geographers).

Během 16. ICHG, jíž se zúčastnilo více než 700 delegátů ze 40 zemí (ovšem na 300 delegátů bylo jen ze Spojeného království), zaznělo v pěti jednacích dnech více než 500 příspěvků. Mezi nimi pak tři plenární přednášky, které v průběhu konference přednesli Alan Baker (University of Cambridge) na téma „Historical geography as an international discipline“; Catherine Hall (University College London) na téma „Rethinking slavery and freedom“ a Simon Schaffer (University of Cambridge) na téma „Astronomy at the Imperial meridian: The colonial production of hybrid spaces“.

Záznam plenárních přednášek lze shlédnout zde: <http://www.ichg2015.org/programme/keynote-speakers/>. Plenární vystoupení ještě doplnila první British Academy Geography Lecture na téma „Who reads geography or history anymore? The challenge of audience in a digital age“, kterou přednesl William Cronon (University of Wisconsin). I tuto přednášku si lze poslechnout ze záznamu (http://www.britac.ac.uk/events/2015/Who_reads_Geography_or_History_Anymore.cfm).

Součástí programu byla též posterová sekce s přibližně 40 postery, která probíhala po celou dobu konání akce.

Vědecký program byl, mimo plenárních přednášek a posterové sekce, rozdělen do 132 sekcí, které byly v každém jednacím dni rozčleněny do třech až čtyřech časových bloků. V různorodých kontextech se věnovala pozornost jak tradičním, tak v rámci historické geografie relativně nově studovaným tématům, mezi nimi geografickému myšlení, politické geografii, religiózní geografii, dědictví a jeho (re)prezentaci, materialitě, historické klimatologii, (globální) mobilitě, participativní a aplikované historické geografii, regionální historické geografii, environmentálním dějinám, historické kartografii a dějinám kartografie, historické geografii města, imaginativní geografii, proměnám (venkovské a zemědělské) krajiny a osídlení, toponymii, historickým zahradám, geografii války, geografii zdraví, fotografii, nakládání s odpady, vzdělávání v historické geografii a feministické historické geografii. Šíře diskutovaných témat byla značná. Co konferenci zcela jednoznačně charakterizovalo, byla interdisciplinarita vycházející ze samotné podstaty historické geografie jako disciplíny nacházející se na pomezí nejen geografie a historiografie (příp. dalších historických věd), ale také humánní a fyzické geografie.

Odborný obsah konference vhodně doplnil bohatý společenský program, který zahrnoval nejen obligátní úvodní recepci a konferenční večeři, ale též další nabídku neformálních setkání v průběhu celé akce. Uprostřed týdne byl jeden den vyhrazen na krátké exkurze, které účastníci mohli absolvovat, a nechyběla ani tradiční čtyřdenní post-konferenční exkurze. Závěrem je ještě potřeba upozornit, že v rámci závěrečného jednání se delegáti usnesli na místě konání příštího setkání. Za tři roky se tak historičtí geografové z celého světa sejdou a budou rokovat ve Varšavě.

Zdeněk Kučera, Michal Semian, Magdalena Kašková

Čtvrtá globální konference ekonomické geografie v Oxfordu

Ve dnech 19. až 22. srpna 2015 se v prostorách věhlasné oxfordské univerzity uskutečnila již čtvrtá globální konference ekonomických geografů. Po místech konání v Singapuru, Pekingu a Soulu se jedná o první konferenci tohoto zaměření na evropském kontinentu. Konference měla podtitul „Mapping Economies in Transformation“, tedy mapování ekonomik v období transformace. Pro ekonomické geografy znamenala přehlídku skutečně klíčových osobností disciplíny, jejichž jména člověk většinou zná jen z prestižních vědeckých časopisů. Předsedou organizačního výboru byl prof. Dariusz Wójcik, absolvent Jagelonské univerzity v Krakově, který se etabloval na této věhlasné univerzitě. I když se počet účastníků,

kterých přijelo přibližně 550, může zdát velmi vysoký, patřila konference svým rozměrem ke středně velkým akcím, a tudíž relativně přehledným. Britové tvořili téměř třetinu účastníků, na druhém místě bylo zastoupeno Německo, následovno USA, Čínou, Kanadou a Švédskem. Tyto země se podílely na celkovém počtu účastníků ze tří čtvrtin. Z ČR se zúčastnilo šest zástupců ze čtyř univerzit. Celkový počet dílčích sekcí byl více než sto, přesto se domnívám, že byly organizovány tak, že se „daly obsáhnout“. Účastník tak získal jedinečnou příležitost udělat si obrázek o současných směrech výzkumu v ekonomické geografii a dá se očekávat, že spousta prezentovaných výstupů se v dohledné době objeví také ve formě publikací v prestižních vědeckých časopisech. Zvláště sekce, ve kterých prezentovala svoje výstupy „velká jména“ jako například B. Asheim, R. Boschma, R. Martin, J. Peck, H. Yeung a mnozí další, byly doslova přeplněny účastníky. Jako velmi podnětné a obohacující sekce lze označit panely, kde byly diskutovány předními představiteli disciplíny klíčové otázky konceptualizace problémů ekonomické geografie, jejího teoretického zakotvení, společenské relevance disciplíny a mnohé další. Jako příklad uvádím alespoň některé názvy panelů: Digitální ekonomika; Ekonomická geografie v rozvoji, pro rozvoj, rozvoje: kritická reflexe; Ekonomická geografie a politika: máme co říct a komu?; Práce a ekonomika sdílení; Panel zaměřený na vytvoření globální sítě finanční geografie; Zelený růst: modely a metrika; Evoluční ekonomická geografie: pro a proti; Globální střety, pluralismus a transformace v ekonomické geografii. Nedílnou součástí byla také posterová sekce. Nádherné prostředí budovy Examination Schools v neogotickém stylu, perfektně zvládnutá organizace, možnost neformálních diskuzí a na Británii až nezvykle pěkné počasí umocnily celkový pozitivní dojem z konference. Součástí konference byly také komentované prohlídky Oxfordu a exkurze na okruh v Silverstonu, včetně velmi zajímavé prezentace o významu motorsportu pro britskou ekonomiku. Nezbyvá, než se těšit na pátou globální konferenci, která se bude konat v roce 2018 v Kolíně nad Rýnem.

Pavel Ptáček

Mezinárodní konference *Heritage, Tourism and Hospitality* v Amsterdamu

Druhý ročník mezinárodní konference zabývající se vzájemnou interakcí dědictví, cestovního ruchu a pohostinství se uskutečnil v prostorách Vrije Univerzity v Amsterdamu, a to ve spolupráci s Amsterdamskou univerzitou, Erasmus University v Rotterdamu a společností zaměřenou na poradentství v oblasti cestovního ruchu Elgin & Co. Hlavním tématem konference s podtitulem „*Preservation, Presentation, Promotion and Profit: Research Agendas, Best Practices and Hospitable Partnerships in Tourism*“ bylo hledání odpovědí na otázky spojené s kooperací aktérů v destinaci cestovního ruchu, spoluvytváření zkušenosti s dědictvím, jeho

ochranou, (re)prezentací, jeho opětovným využitím a politikou cestovního ruchu a udržitelného rozvoje. Konference byla otevřena jak výzkumníkům, tak odborníkům z praxe, a přinesla tak významnou směsici poznatků a názorů různých zúčastněných stran, stejně jako poznatky z různých turistických destinací.

Dne 25. listopadu proběhl v Museu Allarda Piersona předkonferenční seminář na téma zapojení publika a úspěšného oživení dědictví, kde se svými příspěvky mezi jinými vystoupily i dvě hlavní organizátorky konference Linde Egberts (Vrije Universita v Amsterdamu) a Karin Elgin-Nijhuis (Elgin & Co.). Ve čtvrtek byla zahájena vlastní konference. Jako hlavní řečník prvního dne vystoupil Rob van der Laarse s příspěvkem zabývajícím se otázkami konfliktů v oblasti cestovního ruchu ve spojení s dědictvím a identitou. Dále následovaly tři paralelní sekce příspěvků jednotlivých delegátů. Druhá odpolední sekce byla pojata jako „session on location“. Byly absolvovány komentované prohlídky s kurátory či majiteli tří amsterdamských muzeí Oude Kerk, Museum Het Schip a Museum Geelvinck Hinlopen Huis, kde bylo možné vidět úspěšné a inovativní způsoby ochrany a využití kulturního dědictví v praxi. Hlavní řečník druhého dne Jan van der Borg byl ze zdravotních důvodů omluven a přednášku místo něho převzal odborník v oblasti informačních systémů a marketingu Ad Breukel s příspěvkem „*Innovation Thrives on Local Heritage*“ zaměřeným na ukázkou dobré praxe spolupráce malých a středních podniků v regionu Brainport v Eindhoven. Poté následovalo opět několik dopoledních i odpoledních paralelních sekcí. Mezi nimi je vhodné zmínit především dvě prezentace, jež získaly ocenění za nejlepší příspěvek konference. První místo vyhrály Maria Della Lucia a Giovanna Segre s prezentací „*The Culture and Creative Industries and Tourism. How Intersectoral is Local Cultural Development in Italy?*“ poukazující nejen na inovativní interdisciplinární přístup k výzkumu cestovního ruchu, ale také na stále tradiční přístup k politice a marketingu cestovního ruchu v Itálii. Podle autorů je „podpora inovací a synergie mezi cestovním ruchem, kulturním a kreativním odvětvím a dalšími sektory základem pro rozvoj kreativní atmosféry jako hnací síly udržitelného a konkurenceschopného lokálního rozvoje“ (Della Lucia, Segre 2015, s. 90). Druhé místo získala prezentace s názvem „*Communicate, Incorporate and Appreciate: the Role of Network Managers in Working towards a Resilient Tourism Network*“ autorů Anne-Mara Gerrets, Egbert van der Zee a Dominique Vanneste. Prezentace se zabývala problematikou vytváření sítí a spolupráce aktérů v oblasti cestovního ruchu na příkladu Vlámka (více viz Gerrets, van der Zee, Venneste 2015).

Závěrečná sekce konference byla zaměřena na zpětnou reflexi prezentovaných příspěvků a diskuzi hlavních témat konference. V úvodní části byla představena otázka měnícího se slovníku v oblasti cestovního ruchu, a to především v pojetí návštěvníka, na kterého je nově nahlíženo jako na „dočasného rezidenta“ v oblasti. Mění se trendy v oblasti cestovního ruchu a problematika vztahu mezi hostitelskou a návštěvnickou komunitou představuje významnou výzvu v podobě

přehodnocení tohoto vztahu a uspokojení obou populací v podobě nových konceptů a přístupů k nim. V tomto duchu také pokračovala debata nad třemi hlavními tématy: zachování dědictví, aktéři a zdroje, kde byly řešeny především otázky nových přístupů k využití a zachování dědictví pro cestovní ruch, zapojení místní komunity, spolupráce aktérů cestovního ruchu v destinaci a to, jak mohou být hmotné a nehmotné zdroje destinace kombinovány pro její úspěšný a udržitelný rozvoj (pro více informací o závěrečné sekci a odkaz na konferenční sborník viz <https://www.heritagetourismhospitality.org/21-hthic2015/conference2015/236-hthic2015-resources>). V rámci závěrečné sekce bylo také představeno téma pro následující ročník: „Co znamená dědictví pro návštěvníky a co znamená pro rezidenty?“

Veronika Dumbrovská

Použitá literatura:

- DELLA LUCIA, M., SEGRE, G. (2015): The Culture and Creative Industries and Tourism. How Intersectoral is Local Cultural Development in Italy? In: Go, F., Avarez, M. D., van der Laarse, R., Egberts, L. (eds.): *Proceedings Heritage. Tourism & Hospitality, International Conference 2015*, Amsterdam, s. 83–92. Dostupné z: https://www.heritagetourismhospitality.org/images/Heritage_Tourism_and_Hospitality_International_Conference_2015_HTHIC2015_Conference_Proceedings.pdf (8. 1. 2016).
- GERRETS, A., VAN DER ZEE, E., VANNESTE, D. (2015): Communicate, Incorporate and Appreciate: The Role of Network Managers in Working Towards a Resilient Tourism Network. In: Go, F., Avarez, M. D., van der Laarse, R., Egberts, L. (eds.): *Proceedings Heritage. Tourism & Hospitality, International Conference 2015*, Amsterdam, s. 83–92. Dostupné z: https://www.heritagetourismhospitality.org/images/Heritage_Tourism_and_Hospitality_International_Conference_2015_HTHIC2015_Conference_Proceedings.pdf (8. 1. 2015).

Advancing Protection and Fostering Belonging in a Global Era of the Criminalization of Migration

Ve dnech 13. až 15. května 2015 se v Torontu (Ontario, Kanada) konala konference „*Advancing Protection and Fostering Belonging in a Global Era of the Criminalization of Migration*“ (Rozvíjení ochrany a podpory sounáležitosti v globální éře kriminalizace migrace), která byla již osmou výroční konferencí Kanadské asociace pro studium uprchlictví a nucené migrace (Canadian Association for Refugee and Forced Migration Studies – CARFMS). Tato konference se koná každý rok, ale vždy v jiné z kanadských provincií: loňský ročník se konal v Montrealu (Quebec) a příští rok se konference bude konat ve Winnipegu (Manitoba). V podzimním předkole bylo k prezentaci vybráno 180 příspěvků v 40 panelech. Konference se zúčastnilo na 500 posluchačů z 25 zemí světa, mimo Kanady a USA také z Česka, Francie, Itálie, Německa, Velké Británie, Jižní Afriky, Nepálu nebo Indie.

Ideou, která vedla ke svolání konference, byl fakt, že členské státy OSN nedávno uznaly potřebu podporovat a účinně chránit lidská práva a základní svobody všech osob bez ohledu na jejich migrační status. Podobně je mezinárodním společenstvím zdůrazňována důležitost vyrovnaného a srozumitelného přístupu k mezinárodní migraci, který bude uznávat roli a zodpovědnost zemí původu, stejně jako zemí tranzitních i cílových při současné podpoře a ochraně lidských práv všech migrantů (viz Prohlášení o dialogu na nejvyšší úrovni o Mezinárodní migraci a rozvoji z roku 2013). Zatímco cíl mezinárodního společenství, podporovat tento vyvážený a na lidská práva orientovaný přístup k migraci, je více než chvályhodný, ve skutečnosti je velmi náročné ho dosáhnout vzhledem k rostoucí kriminalizaci migrace. V průběhu posledních desetiletí se země globálního Severu čím dál častěji uchylují k využívání nástrojů trestního práva k zastrašování a trestání migrantů v nelegálním postavení, a to včetně těch osob, které potřebují mezinárodní ochranu.

Jednání konference, která probíhala ve francouzštině i v angličtině, byla rozdělena do tří hlavních okruhů: zdokonalování mezinárodní ochrany, podpora sounáležitosti s imigranty a nové přístupy, metody a teorie na tomto poli. Každý ze tří hlavních okruhů se poté dělil do dvou hlavních podskupin: na příspěvky zabývající se primárně uprchlíky/žadateli o mezinárodní ochranu a na ty, zabývající se ostatními (převážně ekonomickými) migranty.

Konference byla zahájena proslovem paní Olivie Chow, hostující profesorky na Ryersonově univerzitě v Torontu, která přítomné seznámila se svojí vizí budoucí kanadské azylové politiky, jejímž základem by mělo být poučení se z chyb minulosti. Vzhledem k tomu, že mezi konferenciéry mívají tradičně vysoký podíl právníci nebo přímo advokáti zabývající se azylovým právem, tak se nemálo příspěvků, prezentovaných v paralelních sekcích, opět věnovalo čistě právním otázkám migrace a azylu. Jedním z klíčových a zároveň neprávních panelů, vinoucím se ve svých částech přes každý den a čas jednání konference, byl panel věnující se městům a provinciím jako bezpečným útočištím. V rámci toho panelu byly představovány politiky, strategie a možnosti (především) kanadských a amerických měst a provincií/států v případě, že se rozhodnou posílit nebo podpořit svoji roli jako místa bezpečného útočiště a azylu pro žadatele o mezinárodní ochranu nebo pro migranty v nelegálním postavení. Místo konference, Toronto, je přitom pro tyto osoby v rámci Kanady volbou číslo jedna. Poměrně častým problémem, se kterým se takto vstřícná města/province/státy setkávají, potom bývá, že i když je daná administrativa a její služby vůči žadatelům o mezinárodní ochranu a/nebo vůči migrantům v nelegálním postavení relativně vstřícná, tak v případě, že se tato osoba rozhodne využít služeb nějaké neziskové organizace poskytující např. právní nebo sociální služby, tak je nahlášena policii. Jedním z řešení této situace, které se nabízí, je tedy zavést např. nějaký městský identifikační průkaz, čímž by se i jiné skupiny sociálně znevýhodněných osob (jako např. bezdomovci) dostaly

do „systému“ a bylo by na ně pohlíženo jako na osoby v legálním postavení po dobu jejich pobytu ve městě/provincii/státu.

Tematický rozsah ostatních příspěvků byl vzhledem k jejich počtu opravdu ohromující, a je bohužel mimo možnosti této krátké zprávy vyjmenovat všechny zajímavé. Upozorníme snad tedy jen na to, že v rámci prvního dne konference vystoupila se svým příspěvkem jediná česká zástupkyně na konferenci, dr. Markéta Seidlová, která se konference mohla zúčastnit díky podpoře od Nadace Český literární fond. Dr. Seidlová vystoupila v rámci panelu *„Transnacionální studie ve vynucených migracích a v integraci“* s referátem o praktikách lokálních samospráv ve Francii a v Kanadě ve prospěch imigrantů. S ohledem na to, že to byl jeden z mála příspěvků, který se zabýval tradičně opomíjenou lokální dimenzí integrace imigrantů, vyvolal v publiku živou diskuzi, ve které byly následně vzneseny i otázky na to, jaké konkrétní dopady mohou mít různé politiky na život uprchlíků/žadatelů o mezinárodní ochranu a do jaké míry jsou výsledky jejich integračního procesu ovlivněny socioekonomickým prostředím, ve kterém žijí.

Závěrem lze konstatovat, že konference velmi dobře představila aktuální trendy a řešené problémy v oblasti mezinárodních migrací, a to nejen u ekonomických migrantů, ale i u dalších – a často marginalizovaných – skupin migrantů. Vzhledem ke své velikosti byla konference jedinečnou příležitostí pro setkání a diskuzi mladých i zkušených vědců a osob z justiční nebo humanitární praxe. Tématem dalšího ročníku konference (2016), která bude nepochybně stejně přínosná jako konference letošní, je *„Zkoumání cest vedoucích od ozbrojených konfliktů, pronásledování a nucené migrace k řešení konfliktů, lidským právům a rozvoji“*.

Markéta Seidlová

CONGEO '15: „Přírodní rizika a jejich sociální důsledky“

V pořadí již 10. geografická konference z řady CONGEO, pořádaných Ústavem geoniky AV ČR, v. v. i., Ostrava, proběhla ve dnech 24.–25. srpna v Ostravě v Nové aule Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě, která byla spolupořadatelem akce. Prázdninový termín sice nebyl zárukou vysoké účasti odborníků i dalších zájemců o jinak nepochybně atraktivní téma, avšak i tak se koncem nebývalého horka, které v roce 2015 postihlo nejen Českou republiku, se sešlo na 30 přítomných prodiskutovat události a zkušenosti, které interesují nejen geografickou vědu napříč jejími dílčími disciplínami, ale i pracovníky decizní sféry a krizového managementu. V průběhu konference byl dostatečný prostor pro diskuzi nejen k předneseným příspěvkům, ale i k možnostem hodnocení přírodních a člověkem podmíněných rizik, jejich predikci a následným řešením sociálních a ekonomických důsledků.

Akce se konala pod záštitou projektu „Scénáře podpory krizového řízení geo-informačními technologiemi“ probíhajícího v rámci Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2013–2015 (BV II/2-VS) podporovaného Ministerstvem vnitra ČR a Výzkumným programem Akademie Věd České republiky „Přírodní hrozby – Strategie AV21“.

Celkem 14 přihlášených příspěvků bylo rozděleno do čtyř tematických sekcí, věnovaných specifické problematice. V moderování a vedení sekcí se střídali Petr Rapant a Tomáš Inspektor ze spolupořadatelského pracoviště VŠB IT4Innovations a Jaromír Kolečka z oddělení environmentální geografie ÚGN v Brně.

Slavnostního zahájení se ujal předseda programového výboru doc. RNDr. Jaromír Kolečka, CSc. a také ředitel Ústavu geoniky AV ČR, prof. RNDr. Radim Blaheta, CSc.

V úvodní přednášce se doc. Kolečka zabýval obecnými otázkami přírodních pohrom, jejich definicemi, klasifikací, příčinami, četnostmi, tříděním pohrom, jejich interakcemi s ostatními složkami životního prostředí a jejich důsledky pro postižené obyvatelstvo včetně sociálních a ekonomických dopadů.

První sekce přednášek byla zaměřená na rizika svahových sesuvů a rizika spojená s hornickou činností. Prezentované příspěvky nabízely pohled na tuto problematiku nejen z území ČR, ale i ze Slovenska a Rumunska: V této sekci byly prezentovány i geologicky zaměřené příspěvky týkající se rizik vyplývajících ze starých těžebních odvalů jak pro životní prostředí, tak pro obyvatelstvo.

Druhý programový blok byl věnován povodním, a to především těm přívalovým. Skutečnost, že extrémní povodně nejsou jen záležitostí posledních desetiletí, putavě dokumentoval příspěvek podrobně mapující katastrofální přívalové povodně v letech 1714 a 1872. Pozornost vzbudil příspěvek řešící predikci přívalové povodně za účelem včasného varování obyvatelstva v rámci Integrovaného záchranného systému a možnost podstatného snížení ničivých následků těchto neočekávaných přívalů vody na základě radarových dat. Percepce povodní obyvatel zasažených povodní pak ukončila tento blok přednášek.

Třetí sekce příspěvků v úvodní polovině navázala na předchozí sekci. Byly představeny příspěvky zaměřené na dopady povodní na obyvatelstvo v povodí řeky Moravy a Bečvy. Byl zde prezentován i příspěvek věnovaných dopadům přírodních pohrom na silniční síť v ČR a příspěvek týkající se úniku toxických látek při havárii na silnici. Ty sice nejsou časnými haváriemi, jejich rizikovost je však vysoká jak z pohledu nebezpečné kontaminace přírodního prostředí, tak ohrožení obyvatelstva. Využití geoinformačních technologií může velmi podstatně zefektivnit organizaci její likvidace.

Závěrečný příspěvek byl věnován přírodnímu extrému sucha, které na rozdíl od povodní nemá okamžitý ničivý důsledek, svými plíživými dlouhodobými a často nevratnými změnami v krajině je však vážným a alarmujícím přírodním rizikem s rozsáhlými sociálními důsledky.

Abstrakty příspěvků přednesených na konferenci byly publikovány za podpory Akademie věd České republiky v konferenčním sborníku.

Jaromír Kolečka, Tomáš Inspektor, Kateřina Batelková, Jana Zapletalová

1st ICA European Symposium on Cartography – EuroCarto

Ve dnech 10. až 12. listopadu 2015 se ve Vídni uskutečnilo sympozium EuroCarto pořádané Mezinárodní kartografickou asociací (ICA). Na úvod je třeba zmínit, že sympozium sice bylo označeno jako první, nicméně navázalo na třináct konferencí pořádaných v letech 1983 až 1997 (v roce 1987 se konference konala v Brně). Osmnáctiletá pauza tak byla přerušena a sympozium se uskutečnilo v prostorách Technické univerzity ve Vídni. V rámci tří denní akce zde bylo předneseno téměř osmdesát prezentací a předvedeno více než třicet posterů. Akce se účastnilo přes 200 účastníků z 32 zemí.

Účastníci měli možnost zhlédnout všechny příspěvky, protože program nebyl rozdělen do paralelních sekcí, ale probíhal v jediné přednáškové místnosti. Prezentována byla celá řada témat od nejnovějších kartografických metod, přes nejruznější aplikace kartografických výstupů až po interdisciplinární výzkumy. V programu byly akcentovány i technické otázky úzce související s geoinformatikou, jako například standardy prostorových dat, budování geoinformačních infrastruktur nebo 3D vizualizace. Na druhou stranu byly hojně zastoupeny také příspěvky orientované na provázání geografie a kartografie s humanitními obory, mimo jiné s historií, archeologií nebo psychologií. Sympozia se zúčastnilo také jedenáct českých odborníků s aktivními příspěvky a postery. Diskuze i ohlasy účastníků prokázaly vysokou úroveň všech vystoupení českých zástupců. Prezentace a texty většiny příspěvků jsou dostupné na webu <http://eurocarto.org>.

Samotnému sympoziu předcházelo zasedání exekutivy ICA. Pod vedením prezidenta asociace Menno-Jan Kraaka proběhlo setkání všech viceprezidentů, předsedů a místopředsedů odborných komisí. Také zde byli přítomni čeští zástupci – prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., prof. RNDr. Milan Konečný, CSc. a RNDr. Aleona Vondráková, Ph.D.

Závěrem lze konstatovat, že se česká kartografie na sympoziu EuroCarto prezentovala úspěšně a že se nám tedy stále daří prosazovat se jak v evropském měřítku, tak na globální úrovni.

Lukáš Herman

EasyStat 1.0: statistická aplikace pro výpočty vybraných měr nerovnoměrností a prostorové příbuznosti

Tímto způsobem bychom rádi předali informaci o možnosti využití naší volně dostupné aplikace EasyStat 1.0. Motivací pro vytvoření tohoto software bylo zjištění, že automatizované výpočty některých indikátorů, které jsou či mohou být v geografii a souvisejících disciplínách poměrně hojně používány, nejsou dostupné v běžných statistických aplikacích. Program EasyStat 1.0 je volně dostupný a funguje v operačním systému Windows. Je možno ho stáhnout na adrese: <http://web.natur.cuni.cz/~pepino/EasyStat.zip>, podrobnější manuál je dostupný na adrese: http://natur.cuni.cz/~pepino/EasyStat_1_0_manual.pdf. Současná verze aplikace umožňuje řešení následujících tří typů úloh:

Za prvé jde o výpočty vybraných měr variability (variačního koeficientu, Giniho koeficientu a Theilova koeficientu) v jejich obvyklé nevážené, ale i vážené formě. Především provedení vážené formy výpočtu, kdy jsou jednotky (např. regiony), jejichž variabilitu chceme kvantifikovat, ve výpočtu uvažovány s rozdílnou vahou definovanou na základě jejich určitého atributu (např. populační velikosti), není zatím v jiných statistických programech běžně dostupné.

Druhým typem úloh je rozklad Theilova koeficientu na jeho mezi-skupinovou a vnitro-skupinovou složku, včetně očištění o stochastickou (náhodnou) složku. Pokud uvedené skupiny představují regiony (tj. zjišťujeme variabilitu mezi a uvnitř regionů), lze tímto způsobem zjistit relativní význam mezi-regionální složky variability (Novotný 2007; pro konkrétní příklady použití viz také Nosek a Netrdová 2014 nebo Netrdová a Nosek 2015).

Uvedené očištění o náhodou složku je pak relevantní, když chceme porovnat mezi-regionální variabilitu nebo její relativní význam mezi více různými územními systémy (Novotný a Nosek 2012). To je poměrně běžný úkol např. při porovnávání úrovně a charakteru regionálních rozdílů mezi různými zeměmi, přičemž cílem zmíněného očištění je odfiltrvat vliv rozdílných charakteristik těchto územních systémů, jako je jejich odlišný počet regionů či rozdílná velikost, na výsledné hodnoty Theilova koeficientu.

Třetím typem úloh je výpočet tzv. prostorové příbuznosti dvou jevů, jakožto míry podobnosti jejich regionálního rozložení (Novotný a Cheshire 2012; Novotný a Hasman 2015). V podstatě tedy jde o výpočet míry podobnosti územního rozložení dvou jevů, které lze znázornit kartogramem, skládajícím se ze shodných územních jednotek. Aplikace nabízí výpočet dvou indikátorů prostorové příbuznosti – tzv. upraveného Jaccardova indexu a upraveného Diceho indexu. Oba tyto indikátory jsou založeny na vyhodnocení frekvence společných koncentrací dvou sledovaných jevů v regionech sledovaného území, přičemž každý z nich tuto „míru shody“ v regionálních koncentracích vyhodnocuje mírně odlišným způsobem. Výpočet prostorové příbuznosti jevů x a y spočívá v prvotním výpočtu lokalizačních

kvocientů pro jevy x a y a všechny regiony daného území. Dále jsou stanoveny regionální koncentrace pomocí zvolené hranice lokalizačního kvocientu (implicitně 1, lze stanovit i vlastní mez). Následně je pak vyhodnocena míra společných koncentrací jevů x a y ve stejných regionech, tj. míra jejich prostorové příbuznosti.

Zatímco první dva typy výše uvedených úloh, které souvisejí s hodnocením měr nerovnoměrností a jejich rozkladem, jsou poměrně často využívány, třetí typ úloh – tzn. výpočet měr prostorové příbuznosti, není dosud obdobně známý. Postupy výpočtů jejich měr obsažené v naší aplikaci mají oproti běžným indikátorům podobnosti, které by teoreticky mohly být k podobnému účelu využity, při aplikacích na geografická data své důležité výhody. Vstupní geografická data mají totiž typicky silně asymetrická statistická rozdělení (zešíkmené doprava) a zmíněné použití lokalizačních kvocientů a jejich následná „binarizace“ zmírňuje vliv extrémních hodnot na výsledky.

Podrobné vysvětlení jednotlivých výpočtů, včetně jejich formálního zápisu, je možné nalézt ve výše odkazovaném manuálu. Věříme, že naše aplikace EasyStat 1.0 si najde své uživatele.

Josef Novotný, Vojtěch Nosek

Použitá literatura:

- NETRDOVÁ, P., NOSEK, V. (2015): Spatial patterns of unemployment in Central Europe: emerging development axes beyond the blue banana, *Journal of Maps*, přijato k tisku (DOI: 10.1080/17445647.2015.1063467).
- NOSEK, V., NETRDOVÁ, P. (2014): Measuring spatial aspects of variability. Comparing spatial autocorrelation with regional decomposition in international unemployment research. *Historical Social Research*, 39, 2, 292–314.
- NOVOTNÝ, J. (2007): On the measurement of regional inequality: does spatial dimension of income inequality matter? *The Annals of Regional Science*, 41, 3, 563–580.
- NOVOTNÝ, J., HASMAN, J. (2015): The emergence of regional immigrant concentrations in USA and Australia: a spatial relatedness approach. *PLoS ONE*, 10, 5, e0126793.
- NOVOTNÝ, J., CHESHIRE, J. (2012): The surname space of the Czech Republic: examining population structure by network analysis of spatial co-occurrence of surnames. *PLoS ONE*, 7, 10, e48568.
- NOVOTNÝ, J., NOSEK, V. (2012): Comparison of regional inequality in unemployment among four Central European countries: an inferential approach. *Letters in Spatial and Resource Sciences*, 5, 2, 95–101.

Setkání skupiny C.A.L.M.A.Z. propojující výuku zeměpisu a tělocviku v Dánsku

Ve dnech 31. 8. – 4. 9. 2015 proběhlo již třetí oficiální setkání členů mezinárodní skupiny nazvané C.A.L.M.A.Z. (jednotlivá písmena představují počáteční písmena

měst nebo univerzit, které jsou členy skupiny, M = Masarykova univerzita), která se snaží o mezioborovou integraci výuky zeměpisu a tělesné výchovy. Setkání se tentokrát konalo v dánském městě Aarhus na hostitelské univerzitě VIA College.

Cílem setkání českých, slovinských a dánských geografů a tělocvikářů byla prezentace dobré praxe každého státu v mezioborové integraci obou předmětů přímo ve výuce s dánskými studenty, příprava monografie a několik diskuzí o možnostech propojování obou předmětů.

Vzhledem k tomu, že česká skupina z katedry geografie Pedagogické fakulty (Hana Svobodová a Jaromír Kolejka) a katedry tělesné výchovy (Marek Trávníček a Petr Vlček) dorazila do Dánska o den dříve než Slovinci, uspořádali pro ni dánští kolegové speciální program, který spočíval v představení výuky tělesné výchovy v areálu pevných kontrol pro orientační běh a ukázce půjčovny outdoorového vybavení (pro studenty a učitele je veškeré zařízení pro pobyt a sport v přírodě zapůjčováno zdarma, a to od karimatky až po potápěčské zařízení nebo motorový člun). Večer pak proběhlo oficiální zahájení programu a návštěva zbrusu nového kampusu VIA College – tehdy otevřeného tři týdny, což se projevovalo poněkud zmatenou orientací našich průvodců. VIA College byl pro nás jako sen – do prvního ročníku určitého oboru studia nastupuje cca 20–30 studentů, z nichž drtivá většina díky osobnímu přístupu vyučujících studium dokončí. V celém kampusu je kladen důraz na komfort studentů – všude se nacházejí odpočinkové prostory a malé místnosti pro samostatnou práci studentů, v areálu je např. lezecká stěna, studentský bar či volně otevřené hřiště na střeše budovy, všude jsou místa pro parkování kol, a to i v pozemních garážích. Přístup veškerých zaměstnanců i studentů k nám byl rovněž nevídáný – všichni zaměstnanci se znají a každý procházející se s námi pobavil, stejně tak na studijním oddělení se nám ochotně věnovali, nikde jsme během pobytu nenarazili na nikoho, kdo by neuměl anglicky (včetně kuchařky v jídelně).

Následující dny již byly pracovní – každý ze států představil svoji výuku. Dánové vzali geography do terénu na průzkum ledovcových tvarů reliéfu, tělocvikáři si zkusili zahrát kriket. Slovínští geografové představili slovinský kras a nechali studenty modelovat tvary znázorněné na mapě z plastelíny, tělocvikáři představili pohybové hry. Pokus o integraci se tedy ani jednomu státu moc nevydařil. To ovšem napravili Češi, kteří představili moravské folklorní tance, přičemž prvně byly popsány folklorní oblasti Hornácko, Hanácké Slovácko a Podluží z geografického hlediska, tělocvik pak spočíval v samotné realizaci tanečně-pohybových her (klobúková, slámečková, metlová). Dále proběhly diskuze o udržitelné výuce geografie a oblíbených činnostech v tělesné výchově. Za českou skupinu byla připravena prezentace o udržitelnosti terénní výuky a možnostech využití moderních technologií ve výuce.

Další částí programu byla návštěva základních škol, odděleně pro geography a tělocvikáře. Skupina geografů zamířila Elsted Skole nedaleko Aarhus. V Dánsku

Skupina českých (vlevo Hana Svobodová, vpravo Jaromír Kolečka), slovinských a dánských geografů před Elsted Skole. Foto: H. Svobodová.

proběhla před několika lety zásadní kurikulární reforma, která se naprosto odlišuje od českého kurikula. Např. žáci na základní škole nejsou v Dánsku až do 8. třídy nijak hodnoceni. Je pouze na nich, jak studují, ale šok přichází právě v 8. a následně v 9. třídě, kdy se rozhoduje o jejich dalším osudu a začíná testování. Integrace zeměpisu a tělesné výchovy probíhá naprosto samovolně, kdy mají žáci možnost o přestávce využít školního dvora s hřišti, prolézačkami a dalším vybavením. Pro nás bylo nevídané, že dvůr byl plný žáků, a ty nikdo nehlídal. V Česku by učitel zešedivěl a určitě by neprohlásil, když by šel kolem žáček, které si o přestávce hověly ve větvích stromu: „To je náš zvláštní druh opic.“ Také výuka probíhá odlišně. Na první navštívené hodině si žáci pomocí rolové hry vyzkoušeli mezinárodní obchod mezi různě vyspělými státy světa, učitel celou hru ovlivňoval z pozice „centrální banky“. Na druhé hodině si žáci na vlastních počítačích, které si nosí dle konceptu BOYD (*bring your own device*, a to proto, že jsou na vlastní počítač zvyklí a mají ho nastavený podle svých potřeb; v případě, že si žák nemůže počítač dovolit, škola mu ho bezplatně zapůjčí) zkoušeli samostatně vypracovat prezentaci na zadané geografické téma. Na konci každé hodiny, a to jak na univerzitě, tak na základní škole probíhá hodnocení hodiny, na které u nás už většinou nezbyvá čas. Také zde jsme byli překvapeni bezvadnou znalostí angličtiny žáků.

Celá akce byla zakončena diskuzí o směřování a budoucnosti C.A.L.M.A.Z.u a případném rozšíření skupiny. Následující setkání je naplánované na konec

srpna 2016, po třech letech opět ve Slovinsku, kde celá spolupráce v roce 2012 začala. Bližší informace o skupině jsou uvedeny na webu <http://maaros9.wix.com/calmaz>.

Hana Svobodová

Zajímavosti z Geografického kolokvia v Danišovcích 2015

Mezi tradiční setkání slovenských a také českých geografů, nemluvě o účastnících z dalších nedalekých zemí, již patří geografická kolokvia v Danišovcích na Spiši. Organizace setkání jako předtím, tak i nyní ležela na bedrech Ústavu geografie Přírodovedecké fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích. Podzimní termín 21.–23. 10. 2015 již příliš nekoliduje s jinými akcemi, ani s napětím provázejícím začátek školního roku na pracovištích velké části účastníků. Akci navíc přálo dobré slunné počasí a kvalitní ubytování v univerzitním zařízení v této nevelké obci na konci křivolaké venkovské silnice.

Jednání kolokvia zahájil prof. J. Hofierka, ÚG PrF UPJŠ přivítáním a pozdravem účastníkům. Navazujících přednášek v plénu se zhostili prof. V. Ira (publikační aktivity slovenských geografů), J. Hofierka (co čeká slovenskou VŠ geografii), P. Korec (průmět soudobých teorií regionálního rozvoje do praxe na Slovensku) a L. Tolmáči (o změnách charty geografického vzdělávání).

Poté se jednání rozdělilo do odborných sekcí. Rozhodující většinu referujících i posluchačů přilákala sekce Humánní a regionální geografie. Spektrum témat bylo skutečně široké. Výčet všech přispívajících odborníků a témat, která v jednotlivých blocích zazněla, by byl velmi dlouhý, a proto budou jen ve stručnosti shrnuta hlavní prezentovaná témata. První, ryze slovenský blok, se zabýval zejména tématem nerovnoměrného rozvoje, ať už z hlediska prostoru nebo rozvoje lidských zdrojů. Druhý blok, do něhož byli zapojeni i čeští účastníci, byl tematicky zaměřen především na roli měst v prostoru a kvalitu života ve městech. Jedním příspěvkem bylo reprezentováno i téma rozvoje venkova. Pokud byly předchozí bloky tematicky relativně kompaktní, pak třetí blok obsáhl témata od výzkumu kultury a cestovního ruchu, přes geografii sportu, dostupnosti a bezpečnosti potravin až po zemědělskou tematiku. Poslední blok pak ovládla témata zahrnující problematiku regenerace brownfields, ale také finanční stabilitu obcí na Slovensku, hazard, průzkum postojů obyvatel na téma rusko-ukrajinského konfliktu a regionální rozvoj východního Slovenska. Poslední příspěvek byl prezentován kolem 19. hodiny, což však účastníkům ani trochu nevadilo, jelikož ke všem příspěvkům proběhla přínosná diskuze, která řadu témat posune zase o krok dál.

O poznání chudší z hlediska účasti bylo jednání sekce Fyzické geografie, které přichýlila pod svou střechu budova místního obecního úřadu. V úvodu P. Bella

Účastníci exkurze na radnici u starosty města Rudňany. Foto: J. Kolečka.

a kol. (UK Bratislava) informoval o nové metodě datování stáří pedimentů v prostoru Slovenského rudohoria pomocí kosmogenních nuklidů. Následně P. Papčo (KU Ružomberok) popsal aktuální stav studia reliktních stržových systémů na Slovensku. J. Kolečka a K. Batelková a kol. (ÚGN AV ČR Ostrava) pojednali nedávno vyvinutou robustní GIS metodiku hodnocení rizikovosti území z hlediska sesouvání. Z. Hochmuth a kol. (UPJŠ Košice) pojednal nesrovnalosti v označování přeshraničních krajinných a orografických jednotek z obou stran slovensko-maďarské hranice. Doporučuje návrat k historickým názvům. J. Kolečka a H. Svatoňová (MU Brno) pak představili poslední výsledky studia zachovalých prvků nivní krajiny řeky Moravy v okolí mikulčické velkomoravské metropole. A. Petrvalská a kol. (UPJŠ Košice) demonstrovala úspěšnou geochemickou metodiku reakce krasových toků na předchozí srážkovou činnost. I. Matečný a kol. (UK Bratislava) představil retrospektivně sofistikovanou metodiku vyhledávání optimálních ploch pro zakládání vinohradů s konkrétní odrudou použitou před vstupem Slovenska do EU. M. Jenčo (UK Bratislava) závěrem jednání sekce doložil na řadě příkladů výskyt relativně málo známých umbrizemí (půd) v Borské nížině na západním Slovensku.

Didaktická sekce, nejméně zastoupená, však rozhodně nestála stranou pozornosti. Skupina autorů z Katolické univerzity v Ružomberku B. Nižnanský, R. Čief a I. Tomčíková zahájili sekci dvěma příspěvky zabývajícími se testováním studentů učitelského studia, které provedli jak v Ružomberku, tak na Technické univerzitě

v Liberci. Následně se téma sekce zaměřilo využití nových metod a aktivit ve výuce geografie. H. Svobodová (MU Brno) představila modelovou výuku s využitím technologie QR kódů. S. Csachová z pořádajícího pracoviště inspirovala účastníky poznatky o vědeckých táborech.

Neformální jednání účastníků všech sekcí se neslo společenským večerem do pozdních (brzkých) hodin. Následující slunný den uvítal účastníky terénní exkurze do nedalekého území Slovenského rudohoří, kdysi postiženého od středověku těžbou rud, později romskou imigrací a nyní rozsáhlou nezaměstnaností po kolapsu téměř všech důlních podniků. Návštěva u starosty města Rudňany p. Miroslava Blišťana tak řečeno „z prvních ruky“ poskytla zásadní regionální informace. Okolní krajina však skýtá unikátní přírodní elementy a scenérie (NP Slovenský kras), mnoho historických památek (zámek a hrad v Markušovicích, historickou metropoli Spiše ve Spišské Nové Vsi a řadu starobyklých, dnes již pečlivě udržovaných obcí a městeček regionu Spiše, zčásti již evidovaných v seznamu světového dědictví UNESCO. Rozvoj cestovního ruchu je jednou z možností úspěšného vývoje toho regionu.

Jaromír Kolejka, Kateřina Batelková, Hana Svobodová

Sportovní akce brněnských geografů

V průběhu roku 2015 se v Brně konaly dvě sportovní akce významné pro místní geografy, a to nejen z řad studentů ale i pedagogů a absolventů. Obě události měly několik společných jmenovatelů – byly pořádány doktorandy Geografického ústavu (GÚ) Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (MU), konaly se ve sportovním areálu Sokola Brno 1 a byly věnovány kolektivním sportům – futsalu a volejbalu. Není také náhoda, že se obě akce uskutečnily již potřetí.

Futsalový turnaj se konal 11. června 2015. Na hřišti se sešlo celkem devět týmů, z nichž šest bylo tvořeno studenty GÚ, rozdělených podle ročníků. Další dva týmy utvořili doktorandi z GÚ. Vítaným hostem pak byl tým tvořený studenty učitelství zeměpisu z Pedagogické fakulty (PdF) MU. Úvodní část turnaje se odehrála ve dvou skupinách, dále pak týmy postupovaly do vyřazovací části. Čtvrtfinále i semifinále nabídly řadu zajímavých futsalových momentů, například pikantní souboj dvou doktorandských týmů nebo rozhodující penaltový rozstřel při utkání týmů studentů druhého a pátého ročníku. Úroveň předvedených výkonů se dále stupňovala, až vyvrcholila v závěrečných zápasech. V zápase o třetí místo nedokázal tým třetího ročníku zvítězit nad týmem „Doktorandi A“, a ti tak již po třetí v řadě skončili na třetím místě. Následující finále ukázalo divákům souboj dvou nejfotbalovějších týmů, který zaslouženě a po vynikajícím výkonu vyhráli studenti druhého ročníku GÚ. Na druhém místě se umístili sportovci z řad studentů čtvrtého ročníku GÚ.

Účastníci volejbalového turnaje. Foto: P. Voda.

Výsledky: 1. Čtvrtý ročník studentů GÚ, 2. Druhý ročník studentů GÚ „A“, 3. Doktorandi GÚ „A“, 4. Třetí ročník studentů GÚ, 5.–8. Doktorandi GÚ „B“, Druhý ročník studentů GÚ „B“, Pátý ročník studentů GÚ, Studenti učitelství zeměpisu z PdF MU, 9. Studenti prvního ročníku GÚ.

Volejbalový turnaj se konal 28. listopadu 2015. Turnaje, který byl koncipován jako smíšený (4 hráči, 2 hráčky), se zúčastnila rovná desíťka týmů. Do klání se zapojilo po jednom týmu studentů učitelství zeměpisu z PdF MU, druhého, čtvrtého a pátého ročníku studentů GÚ, třetí ročník pak sestavil týmy dva. Rovněž doktorandi z GÚ nominovali dva týmy. Soupisku doplnil tým složený ze zaměstnanců a absolventů GÚ a též tým absolventů GÚ, nazvaný „Geotrosky“. Týmy sehrály nejprve utkání ve třech základních skupinách, poté následovaly čtvrtfinále a semi-finále. V rámci vyřazovacích soubojů začalo jít do tuhého a rostlo nejen nasazení, ale zvyšovala se i celková úroveň hry. Zápas o třetí místo sehráli zástupci pátého ročníku proti týmu absolventů GÚ, kteří dokázali získat v relativně vyrovnaném souboji o několik bodů více, a vybojovali tak pomyslné bronzové medaile. Ve finále se pak utkali učitelé zeměpisu z PdF MU a tým zaměstnanců a absolventů GÚ. V napínavé třísetové bitvě s bouřlivou diváckou kulisou se až v závěru rozhodujícího setu projevily zkušenosti a vítězství vybojoval tým zaměstnanců.

Výsledky: 1. Zaměstnanci a absolventi GÚ, 2. Studenti učitelství zeměpisu z PdF MU, 3. Absolventi GÚ „Geotrosky“, 4. Studenti pátého ročníku GÚ, 5. Doktorandi GÚ „junioři“, 6.–7. Doktorandi GÚ „B“, Studenti čtvrtého ročníku GÚ, 8. Studenti třetího ročníku GÚ „A“, 9. Studenti druhého ročníku GÚ, 10. Studenti třetího ročníku GÚ „B“.

Závěrem je třeba poděkovat všem, kteří se podíleli na organizaci obou sportovních událostí, Geografickému ústavu MU za prostor k propagaci, jeho pracovníkům za podporu a všem hráčům, hráčkám, fanouškům i fanynkám za účast. Již nyní můžeme vyjádřit naději, že příští ročníky nabídnou přinejmenším stejně kvalitní sportovní výkony a v diváckých ochozech bude vytvořen i dostatečný prostor pro neoficiální setkání brněnských geografů a geografek.

Lukáš Herman, Jakub Jaňura

Badatelské aktivity stanice Geografického ústavu v Rumunsku

Rumunsko dlouhodobě čelí intenzivním projevům přírodních rizik, které tak stojí v centru pozornosti tamních fyzických, ale i humánních geografů. Koncem 60. let 20. století nastala příznivá situace pro zřízení specializovaného geografického pracoviště pro studium těchto fenoménů. Právě probíhající územně správní reforma vedla k uvolnění drobných budov v mnoha venkovských sídlech, pro které se hledalo další uplatnění. Geografický ústav akademie věd v Bukurešti se ujal nevelkého komplexu budov nedaleko centra venkovského městečka Patarlagele, a v roce 1969 tak získal prostory pro založení výzkumné stanice a intenzivní výzkum prakticky v ideální lokalitě.

Patarlagele leží v kraji Buzau v údolí stejnojmenné řeky vytékající z Východních Karpat v místě nejostřejšího ohybu pohoří, na které se váže mimořádně aktivní tektonika s četnými geomorfologickými efekty. Prakticky každoročně jsou zde evidována zemětřesení 3. a 4. stupně Richterovy škály, katastrofální zemětřesení (7. stupeň) se vyskytují s periodou cca 1 století.

Geologicky je území budováno v osových partiích místních Karpat (zejména v pohoří Vrancei) silně zvrásněnými paleogenními flyšovými souvrstvími, na které vně karpatského oblouku navazují neogenní nezpevněné flyšoidní sedimenty molasy. Bezprostředně na paleogén přiléhající molasová souvrství jsou rovněž zvrásněna a vytvářejí cca 10–20 km široký obalový pás. Do předpolí hor k Valašské nížině deformací molasových vrstev ubývá, zpravidla jsou ukloněny směrem do nižších poloh po neogenním (a recentním) zdvihu pohoří. Také tento pás vykazuje šířku kolem 20–35 km.

Okolní území je tradiční sídelní oblastí s hustou sítí sídel, z nichž řada je rozptýleného valašského typu a nachází se ve vrcholových polohách hřbetů (často charakteru kuesty). Intenzivní odlesnění, hojné letní přívalové i dlouhotrvající dešťové srážky v oblasti kontinentálního podnebí, velmi rozkolísané průtoky na řekách se značným spádem, živá tektonika a specifická geologická stavba představují kombinaci faktorů podporujících vznik častých a rozsáhlých svahových poruch.

Objekt v obci Bisoca poškozený sesuvem z 1. března 2015. Foto: J. Kolečka.

Stanice sestává z dvou budov. Větší v podobě většího přízemního rodinného domku obsahuje několik laboratoří a ubytovacích prostor, včetně moderních hygienických zařízení. Velký společný prostor slouží (vedle výstavy posterů) společným akcím. Druhá menší budova zahrnuje garáž, kuchyni a jídelnu. Ke stanici náleží zatravněná plocha s několika stromy, kde je možné postavit stany a vozidla. Stanice již celkem 13× hostila tematicky zaměřené letní školy, kterých se zúčastnili stovky studentů a odborníků ze všech kontinentů. Výzkumné aktivity na stanici lze rozdělit do několika specifických skupin:

1. Výzkum sesuvů a jejich vztahu k seismicitě, geologické stavbě, terénu, srážko-odtokovým poměrům a využití ploch,
2. Vlny veder – s dopady na přírodní složky prostředí, zemědělství, zdraví obyvatelstva,
3. Povodně – a to jak regionální, tak zejména přívalové,
4. Sucho ve vztahu k meteorologickým a klimatickým podmínkám vzniku,
5. Fluviální geomorfologické procesy – vývoj říčních koryt, inventarizace plio-pleistocenních teras, aktuální svahové procesy.

Výzkum probíhá retrospektivně. Jevy patřící do výše uvedených kategorií jsou následně důkladně zkoumány. Jsou odvozovány podmínky jejich vzniku

a rozmístění. Následně jsou pak stanovována rizika jejich výskytu odstupňovaně podle míry příspěvku místních podmínek k jejich vzniku a vývoji. Podle disponibilních analytických podkladových map o jednotlivých faktorech vzniku škodlivých (pro člověka) procesů probíhá snaha poznatky extrapolovat na celé území Rumunska pomocí technologie GIS a složitých sofistikovaných statistických postupů. Hojně je používání rozmanitých indexů a metod převzatých z jiných vědních oblastí a aplikovaných na řešené problémy (např. topographic wetness index, Angotův index, Markovovy řetězce aj.). Používány jsou družicové záznamy (zejména radarové družice Terra SAR-X) pro hodnocení pohybů zemin na svazích.

Výzkumné práce na stanici vedou akademik prof. Dan Balteanu (ředitel Geografického ústavu RAV) a dr. Mihail Micu (taktéž z Geografického ústavu) společně s dalšími ústavními i externími spolupracovníky. Dosavadní výsledky jsou na vysoké mezinárodní úrovni a našly uplatnění v respektovaných mezinárodních časopisech s IF. Stanice svým způsobem představuje pokračování a praktické uplatnění myšlenek předního rumunského geografa-geomorfologa prof. Tiberia Morariu, který se mimořádně zasloužil o studium dynamických svahových procesů v 60. letech 20. století a přispěl k založení stanice.

Předmětem našeho terénního výzkumu byly sesuvy v uvedených třech zónách geologické stavby místních Karpat. Jednak šlo o pozorování sesuvů a předběžné hodnocení možnosti jejich reaktivace. Zatímco ve flyšové části Karpat v okolí stanice dominují poměrně rozsáhlé až gigantické (zaujímající několik km² plochy), zpravidla rotační až rotačně proudové sesuvy, oblast molasy charakterizují mimořádně početné drobné sesuvy všech typů neustále deformující především zemědělsky využívané svahy, ale také prostory lidských sídel. Také v této části Karpat se projevuje ztráta historické paměti a nové objekty jsou stavěny na dřímajících sesuvech, dávajících se však z času na čas opět do pohybu po splnění „startovních“ podmínek (především po vytrvalých deštích, případně po zemětřesení). Aktuálním svědectvím recentních sesuvů, které postihly lidská sídla, je nedávné (2014) zničení kláštera Rateșt z 18. století (cca 25 km východně od Patarlagele). Jeho kostel byl založen přímo v depresi po rotačním sesuvu a okolní objekty níže po svahu na kompresní části sesuvu a jeho jazyku. Dílčí rotační sesuvy níže po svahu dokonaly dílo zkázy a chaotické naklonění trosek dokládá lokální skládání rotační a proudové části sesuvů. Recentní mnohočetný sesuv postihl 1. března 2015 skupinu 10 domů a dalších nedokončených objektů a hospodářských budov v obci Bisoca (cca 35 km SV od Patarlagele). Sesuv probíhající od 3. hodiny ranní po následující 3 dny se projevoval zvukovými efekty „skřípění zubů“. Většina obyvatel sice využije možnosti nové výstavby domů na bezpečnějším místě, doposud (než nové domy postaví) však v méně postižených částech objektů zůstává (hlavně z důvodu péče o domácí zvířectvo) s obavami před nadcházející zimou. Naprosto chaotický nový povrch terénu s nově se vyvíjející hustou sítí potůčků je viditelným varováním před dalšími pohyby. Rovněž větší i menší vodní toky díky mimořádné

rozkolísanosti průtoků představují riziko pro obyvatele sídlící na okrajích vysokých říčních teras. Boční erozí podkopené a pohybující se svahy terasy vysoké cca 30 m již postihly několik desítek domů v obci Berca a bylo nutné řeku Buzau odklonit umělou hrází ke středu jinak široké aluviální roviny.

Faktem zůstává, že stanice v Patarlagele nabízí v evropských podmínkách zcela unikátní „laboratorní“ možnosti studia dramatických recentních svahových pohybů a její odborníci unikátní zkušenosti opřené o poznatky z mnoholetého studia.

Jaromír Kolejka, Kateřina Batelková